

אריה דבני המן ומסיק דלעכב. ולא ברירא לי
הכא מאי. ותו מסיק בירושלמי אמר רבי יוסי
בר בון צריך שיהא איש בריש דפא ואת
בסופה שנינן] ונחית כהדין קונטרא רב אמר
צריך לומר ארור המן וארורים בניו אמר רבי
פנחס חרבונה זכור לטוב. והעם נהגו לומר
הנך מט ארור. וזבפי"ב דמכילתין בגמרא דידן
גרסינן אמר רבה"י מיחייב איניש לבסומי
נפשיה עד דלא ידע בין ארור המן לברוך
מרדכי. ונראה דכל הנייב צריך למצוה בעלמא
ולא לעכוב. L

[פרק שני]

תקסה

[יו ע"א] הקורא את המגילה למפרע לא יצא.
תנא וכן בהלל וכן בקריאת שמע וכן בתפלה.
ונראה דלפירוש רבינו חננאל שפסק בפרק אין
עומדין הלכה העובר לפני התיבה וטעה"ב כרב
אסי דאמצעות אין להם סדר ואומרה בכל
מקום שזוכרה אבל"ו לכתחלה יש להם סדר,
דהך ברייתא דמגילה הוי מוקי רב אסי בשלש
ראשונות, הילכך למפרע לא. אי נמי לצדדין
קתני וגבי תפלה לכתחלה ובקריאת שמע
אפילו דיעבד.

ורבינו יצחק אלפסי הקשה בברכות (הכ"ד
ע"א) מהכא לרב אסי, ותו מהך דתניא
בתוספתא (רפ"ב דמגילה) ומייתי לה בפרק שני

דמגילה (יה ע"ב) קרא את המגילה והשמיט בה
פסוק אחד לא יחזור ויקרא אותו פסוק אלא
מתחיל מאותו פסוק וקורא עד סוף, ומסיים
בתוספתא וכן בהלל (וכן במגילה) וכן בתפלה
וכן בקריאת שמע. אלא הכי מפרש לה
אמצעות אין להם סדר כשלש ראשונות
ושלש אחרונות, דאילו שלש ראשונות היכא
דטעה אפילו בהאל הקדוש חוזר לראש וכן
כשלש אחרונות, אבל באמצעות אינו חוזר
לאתה חונן אלא לתחלת אותה ברכה שטעה
בה ומסיים מאותה ברכה ואילך, והכי
הילכתא, ורב הונא סבר חוזר לאתה חונן,
דכולהו אמצעי הוו כחדא ברכה.

ומורי אבי החזיק דבריו מדגרסינן בפרק
היה קורא (טו ע"א) קרא וטעה יחזור למקום
שטעה, וגרסינן בגמרא (טו ע"א) קרא וטעה
ואינו יודע היכן טעה חוזר לראשיה טעה
באמצע הפרק חוזר לתחלת הפרק בין פרק
לפרק יחזור לפרק ראשון וכן"ו מכל מקום
משמע דלעולם חוזר למקום שטעה, וקריאת
שמע ותפלה שוים כדמוכח בתוספתא"י.

ותו פסק רבינו מפסי (רי"ף ברכות ד"ו ע"א)
דקיימא לן כמאן דאמר שמע בכל לשון
שאתה שומע. ולכתחלה"י צריך להשמיע
לאזנו וכדיעבד יצא. וכן פסק רבינו חננאל
בברכות בפרק שני וכדמוכח התם"י.

נראה ל"ס דנשים ועמי הארץ יוצאין ידי
ברכת המזון וידי תפלה בשמיעה אף על גב

חרצה. נג. דף לד ע"א והביאו רבינו לעיל ס"י צה.
נד. אב"ז וכו' סדר ליתא ברי"ח ונראה שאינן במקומן כי
זה שלכתחילה יש להן סדר אינו מן הקושיא אלא שייך
לתירוץ אי נמי לצדדין וכו'. נה. כגירסת בה"ג ד"צ
ע"א וראב"ן ס"י קנב וכ"ה בתוספתא ברכות רפ"ב
(רא"א). נו. אולי צ"ל וכו' במקום וכן. נז. שהובאה
לעיל בדברי הרי"ף. נח. רי"ף ברכות ד"ח ע"ב.
נט. לכאורה מפורש הוא בפרק שני טו ע"ב אמר רב
חסדא א"ר שילא הלכה כ"י יהודה וכו'. וע"י גם לשון
רבינו להלן ס"י תקסט: וכן משמע בפרק שני דברכות.
ס. כבר הוכיח רבינו דבריו אלו לעיל ס"י תקמו. ונחלקו
ראשונים בדבר, המרדכי בברכות ר' קנח הביא בשם ר"י
כדברי רבינו וראיתו מסופר מברך וכו' יוצא [וכמ"ש
רבינו להלן] וכן הביאו תוס' והרא"ש שם ודחו לה תוס'
והרא"ש והמרדכי דדילמא מיידי שהבור אינו יודע לברך
אבל מבין הוא. וראיה שהביא רש"י מהלועז ששמע

לעיל ס"י תקמב. מט. תיבת הנך [שמשמעותה כולהו
ארור] ליתא כבי"א ובמהדו"ק. נ. צ"ל ובפ"ק (ז
ע"ב). נא. כן גם כבי"א. במהדו"ק רבא. וע"י דק"ס.
נב. מסדר הדברים נראה דקאי רק על שלשת הדינים
האחרונים אבל בנפיתא אחת אכתי מספקא' ולא
ברירא. אבל ע"י לעיל ס"י תקמב שפשיטא לרבינו
דנפיתא אחת רק למצוה מן המוכרח, ולפי"ז נכלל
בידכל הניי גם נפיתא אחת וצ"ל דהדר פשיטא ליה.
וכ"ד תוס' שם דזה רק לכתחילה וכ"פ ב"י ורמ"א ס"י
תרצ. [ועל דעת מהרי"ל ע"י מהרי"ל ע"י תכח וד"מ
ושכנה"ג וא"ר ל"ס' תרצ]. והובאו דברי רבינו [בענין
בסומין בהגמ"י פ"ב מהל' מגילה ה"טו ובמנהגי
מהר"ש ס"י קלא ומשם במנהגי מהרי"ל ע"י תכו. וכן
הובאה בתשו' מהרי"ל ס"י נו ושם ביאר טעמו וז"הכי
משמע לישנא דמחייב אינש ולא קאמר סעודת פורים
כך דינא וכה"ג]. וזוכרה התשובה בב"ח ובא"ר ס"י

ספר ראבי"ה - גוא אלי הרצכי

זרנו אל"צ רבינו יואל גואי צ"ח

כרך ט"ז

י"ז אל"ר א"י הרב"ל ר' צור דן

צ"ח צ"ק. ט"ז. ט"ז.

דלא להו, סופר תשם דתנן אשו ידע אנש להו"ו בית שלו ותו"ו שה. דנפ מא יתו כיו חזו דא בע הני אש ניכ מנ סא מ' אג וא דו רנ לו א ה ר מ ע ד ד י י ז

לאוכלו, וגם אמר שהעולם נוהגין בו איסור ואינם יודעים בו למה, ואמר כששואלים אותו ענוניתא שנמלח עם שאר בשר אז מתיר².

קכט. שאל אחד למהר"ש ז"ל על כחל שנקרע ונתלה באויר יותר מלי יום אבל לא נמלח, אם יש לבשלו, ואמר מהר"ש ז"ל שאסור לבשלו כי אם לצלותו לבד שרי¹.

קל. אמר מהר"ש ז"ל קיבה שהניחה תוך עורה¹, תוך מע"ל מותר, לאחר מע"ל אסור, וכן נהירי².

76 קלא. מכאן ואילך אכתוב מעט מעניני פורים, וכאשר שמעתי וראיתי ממהר"ר שלום זצ"ל. אמר לי מהר"ש ז"ל שכתוב [ב]אבי העזרי¹ שמה שכתוב שיש להשתכר עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי², זהו דווקא למצוה, אבל אם ירצה יכול לשתות שלא ישתכר. **קלב.** (א) ועוד אמר לי מהר"ש ז"ל למ"ד שלא לעשות מלאכה בפורים¹, אסור ג"כ לכתוב בשני ימים של פורים², כי הוי כתיבה מלאכה גדולה.

(ב) בספר א"ז ובסמני אשירי הראה לי מהר"ש ז"ל שכתוב האל בכל פעם ופעם בברכת הרב את ריבנו³. כליל פורים לאחר קריאת המגילה הורה מהר"ש ז"ל לומר ובא לציון גואל יען כי גם בבואו יש גאולה אסתר ויש (לומי) [לסמוך] גאולה לגאולה. [הגה] טעיתי, וכך אמר

2 באר"ה איתא גם אם נתבשלה, וכ"ה בבאר היטב שם, ועיין שם בסוף סי' ק"ד ובש"ך בסו"ס ק"ז. קכט. 1 לכתחילה, אך בדיעבד יסכים גם רבינו להתיר כפי שנפסק ברמ"א שמותר אפילו אם נתבשל עם שאר בשר — בסי' צ' בשם שערי דורא (ח"א סי' כ"ט) והגהות או"ה (לשער י"ח סי' י"ד); ראה גם באו"ז ח"א בסוף סי' תס"ג. (לכתחילה וודאי שיש לצלותו כדין בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה, שאין לאוכלו מבושל אלא צלי).

קל. 1 כלומר שהניח בה חלב. 2 כן נפסק בהגהות לשערי דורא שער ב' בריש סי' ג' בשם רבינו פרץ (ראה שם במפרשים), ע"ע ברא"ש בחולין פ"ח סי' נ"ב בטוש"ע שם סי' פ"ז סי"י וברמ"א שם.

קלא. מהרי"ל הלכות פורים, עמ' קי"ז (בקיצור).

1 ראה ספר הראבי"ה סי' תקס"ד, ודבריו הובאו גם בהגה"מ בפ"ב מהלכות מגילה ה"י ט"ו (אות ב').

2 מימרא דרבא במגילה ז, ב והובא להלכה בטוש"ע או"ח סי' תרצ"ה ס"ב, ע"ש ברמ"א ובאחרונים ובשו"ת מהרי"ל סוף סי' נז.

קלב. שם, עמ' קי"ח (ח"א בלבד).

1 זוהי הדעה השניה המובאת בשו"ע בסי' תרצ"ז סי"א ע"פ הגמרא במגילה ה, ב ע"ש. 2 בשו"ע שם בס"ב ע"פ שבלי הלקט נפסק שלא נהגו כן, אמנם ראה שם בבאר היטב סק"ג המביא סמך למנהג מהמהרי"ל. וראה בהגהות למנהג של פורים אצל ר"א טירנא אות ז' שהביא שם שמהר"ש בעצמו כתב בשושן פורים, ועיין בתרומת הדשן סי' קי"ב הובא ברמ"א שם בסוף סי"א דלכתוב פסקי הלכות מותר, א"כ יתכן שזהו שכתב מהר"ש, וע"ש בהגר"א סק"ג ו—ד.

3 באו"ז ח"ב סי' שע"ט (בסימני אשירי לא מצאתי). ראה גם הנוסח במהרי"ל עמ' קי"ז (שם) נראת שמהרי"ל לא בירך כן) ובמנהג של פורים אצל ר"א טירנא, ועיין שם בשו"ע סי' תרצ"ב סי"א ובט"ז סק"א. וברמב"ם בפ"א מהלכות מגילה ה"י ג' ובסמ"ג עשין דרבנן ד' הנוסחא היא כמו שהובא בדברי רבינו כאן.

הלכות ומנהגים

כינוי שלום תנויעט

יזא לאי ז"י טאג : טע"ו
מחל גורג חבתי אטכנ
מנו . תולית . גאל"ץ

6

אמר מהרי"ל פג"ל דמהר"ם כתב דהקורא יברך ג"כ בשחר זמן בחשאי בשעה שהציבור עונין אמן¹⁰. וא"א אשר הניא ביום¹⁰ רקו ברכת האל הרב ולהודיע, ואח"כ פותחים אשרי יושבי ובא לציון¹¹. מהרי"ל סג"ל היה לובש בפורים את קטא ומטרונו שרגיל בהן ללבוש בשבת¹².

[י] אמר רבא חיוב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. ופירש"י לבסומי כלומר להשתכר. ושאלתי את פי מהרי"ל סג"ל אם כן צריך להשתכר ביותר, והשיב אלי דהכי פ"י דברוך מרדכי וארור המן הם עולין בגימ' בשות. ובקל ישתכר אדם דמועה לכוון מניינים, ואמר שכן הוא בספר אגודה². ואמר מהר"ש³ שכתב באני העזרי דוקא מצוה לבסומי ולא חיובא¹⁵.

[יא] מילא אירע בפורים ואמר מהרי"ל סג"ל למו"ל אחר קריאת התורה קודם המגילה, ואמר שכן הוא במנהגות מהרא"ק¹ למו"ל בפורים לאחר קריאת התורה² ולא זכר³ לו סמך. ואמרי חתנו הח"ר קאפמן⁴ סמך דבמגילה נאמר ליהודים היתה אורה וגו' (אסתר ח, ט). להכי מלין מעיקרא להיות גם התינוק

שינויי נוסחאות

ה. על זרכת שעשה נסים (1); הוספה: צורמיישא ציוס פורים אין אומרים הקהל שום פסוק בקול רם צמגילה כי אם מרדכי היהודי² (2) אוק. 1. מנצח הקורא... (2). ד. וס"ל אומר להודיע (1) 3; וקורא אומר להודיע (5) 6. שכט. ח. ועומד פני המינה ואומר לשיר... (9). ט. בכ"י 1. הובא כאן ס"י קלב, ב וקלג מהלכות מהר"ש בתוספת יוכן במהרא"ק. [י] א. ואני המלקט צאמרס שאלתי את פי אמ"ץ (1). ב. שלא ידע הפרש בין הטכר (1) שלא ידע חילוק בין זרכה לקללה (3). ג. שיוכל לכוון חשבונס (9); ורוב שמויי יין טועים צמספר (2) שכט.; ואפילו אינו שיכור (ש). שכט.; בכ"י 1. הוספות: תשובות רבינו מהדופסות ס"י נו ומהחדשות ס"י סח. ד. הוספה: אלל אי צעי לא יסמה כ"ל לזרכו ולא להשתכר (שכט.).

[יא] א. ורלמי (5) 1. הלכה — למעשה (1) שכט. צמי מהרי"ל (אוק. שכט.) ובכ"י 1. פ. כותרת לפני הקטע הזה: הילכת פורים. ב. ידע / אמר ראה (5) 6. לו הטעם (1) 3. ג. אחד מן השומעים (5) 6. שכט. ולאמרו לפניו (1). ד. קאויפמן פסוין (3).

6. לאפוקי מתוס' במגילה דף ד, א בר"ה פסק דכתבו שאין מחזירין הס"ת למקומו אלא יושב ואוחזו בידו. וראה ביה"ל בס"י רצג מש"כ בזה. ורבינו הוא המקור הראשון שמחזירין את הס"ת למקום.

7. הגהות מיימוני מגילה פ"א אות ו, וראה פסקים וכתבים של מהר"ם מהדורת כהנא ס"י תרכ. וע"ע בהגהות המנהגים פורים אות ב.

8. והרמ"א בס"י תרצב סעיף א פסק דגם ביום יש לומר שהחיינו, וראה בכף החיים שם אות יג.

9. כ"כ הרוקח סוף ס"י רמ.

10. ראה לעיל ס"י ז הערה 7.

11. כ"פ השו"ע ס"י תרצג סעיף ד.

12. כ"כ הר"מ בס"י תרצה, ופ"כ ברמ"א סעיף ב, והביאו המקור חיים בס"י תרץ ס"י ה.

[י] 1. מגילה ז, ב.

2. שם ס"י ז. כ"כ בשם רבינו המטה משה ס"י תחריב, והובא במג"א ס"י תרצה ס"ק ג.

3. ס"י קלא.

4. ראבי"ה ס"י תקסד.

5. כ"כ המהרי"ל בתשובותיו ס"י נו, והובא בא"ר ס"י תרצה ס"ק א.

[יא] 1. ס"י פג הג"ה ב.

2. כ"כ בספר המנהגים בסוף הל' פורים, ופ"כ הרמ"א בס"י תרצג סעיף ד. וכתב המקור חיים דהיינו לאחר שהכניסו הס"ת למקומו.

בכלל יהודי. ואנן ואורה זו תורה ש שנאמר בה שש לתורה*. והיו קנן נימו"ל לא היה שם יתקלקל¹. וצוה מ דס"ת גופה מותר ואמר דיטהרו הכ דברי להקדש של²

[יב] מנהג הוא ל האיגרת הזאת. וכן בה אחר החזן לא

* בק"ק פרנקפורט מלין בלבד⁵. (הגהת ר' הידן)

ה. מורה נקראתה מקו 1. הוספה: הוא מרדכי ניכ יתחקו אספלוניס דמילה 2) 1. לכבוד התורה להקדש 2) [יב] א. כריכת המגילה כ"ח.; בכ"י 1. בהחובה: ול והניחה על — המגדל הקרקע לרדת עליו כל ה לעשומה / לפותמה לאיגו וכך צלל פעם מה שקרא

3. כ"כ הר"מ בס"י תרז בשם רבינו. וכן הביא ניו לפורים אות י.

4. לטעם זה אין הכרו התורה, דלטעם זה רז בתורה, אבל אין שום רנ 5. כן דעת המהר"ש כן רטו והסכימו כן להג משנ"ב ס"י תרצג ס"ק יב 6. מכאן עד סוף הסימ עיי"ש.

ח [עוד שאל] א

כשחל פורים ביום ו' איך נוהגים בסעודת פורים, אם אנו אוכלים סעודה גדולה ומאריכי' על השולחן כשאר ימי חול או אנו מקלקלי' סעודת ליל שבת ואדם חייב לאכול כשהוא תאוה¹. ואם ממתני' עד הלילה או עבר זמן הסעודה, ואם תחייבנו הסעודה מבעוד יום ויגמור בלילה, זה אינו רשאי לכתחלה מפני הקידוש, דדווקא דיעבד אם משך סעודתו בע"ש עד הלילה פורס מפה ומקדש². ואם תאמר דזה מיקרי דיעבד כיון דאי אפשר בענין אחר ניה' ב). ואם יתפלל ערבית ויעשה קידוש בעוד היום גדול ויתחיל בסעודה מבעוד יום, אין נראה לסעודת פורים ביום כ"א לכבוד שבת. ואם יתחיל בעוד היום גדול ויפסיק ויעשה קידוש ויגמור סעודתו ואז יברך ברכת המזון זה אינו³ אלא מפני הסת הדעת והפסק תפלה.

תשובה

סעודת פורים ביום ו' מתחילין בהיתר קודם סמוך למנחה⁴, דקיימא לן לדברי הכל שרי, ואפילו לבה"ג⁵ דפסק כרבי יהודה בע"ש להתחיל היינו סמוך למנחה, אבל קודם ט' שעות אפילו לרבי יהודה שרי כדקתני ושויין שמתחילין⁶, ומעשה בעכו⁷ וכו' ורבי יהודה היה שם ופירש במרדכי⁸ ושויין שמתחילין קודם ט' שעות אפילו⁹ לא יגמרו עד אחר ט' שעות, דאם לא כן פשיטא. וצריך ליישב מאי רבותיה דאגריפס לפרש[ב"ם] ג¹⁰, ואין להאריך בזה¹¹.

שאלה

76

ט בפר"ק דמגילה¹ אמר רבי אבהו א) הקורא צריך לקרות עשרת בני המן בנשימה אחת כו', והנה מספקא הוי לראבי"ה² אם הוה למצוה או לעכב, וגבי צריך לבסומי³ בפוריא [עד דלא ידע] ב) בין ארוך המן לברוך מרדכי על זה כתב ראבי"ה⁴ למצוה ולא לעכב. ותימה לי מאי שנא דלא מספקא גם כן בזה כיון דתרוייהו נאמר צריך.

א) ע"פ פ. ב) דפוס הגרסא: נדה, ותקתיו ע"פ ו). ג) ע"פ פ. ט. 74 ונ.ג. א) נגמרת ר. חלף דמן יפו ונרל"ש ורי"ף ר.ני חנף דמן יפו. ב) ע"פ הגמרא.

- סעיף ח: מ. עמוד 36; פ. עמוד רמה; א. 74
  - דף 51, א; ב.מ. דף 52, ב.
  - 1 פסחים צט, ב.
  - 2 שם ק, א.
  - 3 לא ברור לי כוונתו, ואולי חסר כאן.
  - 4 קודם ט' שעות דהוא סמוך למנחה.
  - 5 מובא בתוס' שם ד"ה אין ובמרדכי שם (עמוד 68 טור ב דפוס וילנא).
  - 6 שם ק, ב.
  - 7 שם ק, א.
  - 8 שם (עמוד 68 סוף טור ב דפוס וילנא).
  - 9 „שיודע שא"א לגמור סעודתו קודם ט", שם במרדכי.
  - 10 שם קז, ב ד"ה רבותיה דאגריפס. ועיין מחרש"א בדף ק, ב ד"ה כאן קודם ט'.
- 11 עיין יד אפרים על גלין שו"ע או"ח סי' תרצה סעיף ב (שם צ"ל במהרי"ל סי' נו), וברמ"א שם בשם מנהגים ובב"י שם בשם אורחות חיים ובלקט יושר ח"א עמוד 156 בשם מהרא"י. ועיין לקמן סי' צד בנוגע לסעודה שלישית בעיו"ט שחל להיות בשבת.
  - סעיף ט: מ. עמוד 36; פ. עמוד רמב; א. 74 דף 51, א; ב.מ. דף 52, ב; לקט יושר ח"א עמוד 157. נראה מ.ב.מ. שהוא לאחיו ר' מרדכי.
  - 1 מגילה טז, ב.
  - 2 ח"ב סי' תקסד, ועיין סוף סי' תקמב שם ותוס' מגילה טז, ב ד"ה צריך.
  - 3 מגילה ז, ב.
  - 4 שם ובהגהות מיימוני פ"ב דמגילה הט"ו אות ב.

הא דאמר רבה ג) חייב אדם ה) כו', ולא קאמר משתה בלא שכרות. תדע ובסומי כולי האי⁷.

א [שאל הר"ר גומפר] מה שאמרו רבותינו ל אמה ממש, ויש אומרים ו אילבוג"ן. ואם הפי' הכי ארוך ופעמים קצר. ועתה

מי שמפרש ריש מעיא המיימוני⁸. וכל ימי תמנו בחלב הכליות אלא עד ע

ב [שאל הר"ר גומפר] הנה המרדכי כתב בפ' כו' ג², „[מיהו] ב) ותימה [נשחטו ולא] ב) גקבו ה לכתחלה אבל בדיעבד כ היינו לכתחלה, (ו) מה ג

ג) וכן הגרסא נטעל ה (ה) איניש, גמרא, ט. 74, ט. 74, ב.מ., ול"י. א) ע"פ פ. ומי. 292. ג) כמלק, מי. 292. א) ע"פ פ. ב)

5 אסתר ט, כב. 6 מגילה ה, ב. 7 תשובה זו מוזכרת ב סוף ד"ה וצריך שישתכר. סימן נו: סעיף א: מ. עמ' מי. 292 דף 169. 1 חולין צג, א. ורש"י ע אמה.

תשובה

76 הא דאמר רבה ג) חייב אדם לבסומי, ודאי מצוה בעלמא [הוא] ד) הכי משמע לישנא מחייב אדם ה) כו', ולא קאמר סעודה ו) כך דינא לכה"ג ז) [וטעמא] ח) דימי משתה כתיב ו איכא משתה בלא שכרות. תדע דרב יוסף ו יליף מיניה שאסור בתענית, מכלל דנפיק בלא שכרות ובסומי כולי האי ז.

L

סימן נו (נח)

א [שאל הר"ר גומפרחכט מאחיו מהר"י סג"ל] א)

מה שאמרו רבותינו לגרר ריש מעיא באמתא י פי הטבחיות, והנה שמעתי יש אומרי ב) אמה ממש, ויש אומרים רק אורך חצי זרוע של אדם ומודדין מן היד עד הקודא שקורין בל"א אילבוג"ן. ואם הפי' הכי דמאן ג) דאמר חצי זרוע אם כן נתת דבריך לשיעורין שפעמים הזרוע ארוך ופעמים קצר. ועתה יבאר אדוני הפי'.

תשובה

מי שמפרש ריש מעיא באמתא על הטבחי' רוצה לומר אמת המעים, כך פי' הרא"ש ש על המיימון ו. וכל ימי תמתי על ננס באבריו וארוכה דמודדין בשוה. ושמא קים לן דאין גוגע בחלב הכליות אלא עד שיעור הקצרה שבהם ז.

שאלה

ב [שאל הר"ר גומפרחכט מאחיו מהר"י סג"ל] א)

הנה המרדכי כתב בפ"ב דחולין י גבי לא אמר ר' יודא אלא בעוף הואיל וצולוהו כולו כאחת כו' ז, ,, [מיהו] ב) ותימה דמעשה בכל יום אגו מבשלין וצולין עופות בלא ניתוח אע"פ שלא [נשחטו ולא] ב) נקבו הוורידין, ע"כ. וקשה לי מה תימה זו והלא לא מצריך ר' יודא אלא לכתחלה אבל בדיעבד כשר. וכ"ת כיון שמעשים בכל יום שאגו מבשלין וצולין בלא ניתוח היינו לכתחלה, ו)מה ג) בכך אם לא נשחטו ולא נקבו הוורידין הלא אגו מסירים אחר

- ג) וכן הנרסא נזעל הנחור, אגל נגנורא וכ"י פ. רנח. ד) ע"פ ח. 74, נ.מ. ול"י.
- ה) איניש, נחורא, ח. 74, נ.מ., ול"י. ו) סעודה פוריס, ח. 74, נ.מ., ול"י. ז) וכה"ג.
- ח) ע"פ ח. 74, נ.מ., ול"י.
- א) ע"פ פ. ומי. 292. ב) יש הווריי נווש רק כו', ח. יש הווריי' לא חנה ממש רק כו', פ.
- ג) כחוקן, מי. 292.
- א) ע"פ פ. ב) ע"פ ח., פ., ומרדכי. ג) ע"פ פ.

- 5 אסתר ט, כב.
- 6 מגילה ה, ב.
- 7 תשובה זו מוזכרת בב"ח או"ח סי' תרצה
- סוף ד"ה וצריך שישתכר.
- סימן נו : סעיף א : מ. עמוד 31 ; פ. עמוד שכה ;
- מי. 292 דף 169.
- 1 חולין צג, א. ורש"י שם ד"ה ריש פי' אורך אמה.
- 2 שם פי"ז סי' ו.
- 3 רמב"ם פי"ז דמאכלות אסורות ה"ט. וז"ל הרא"ש שם, ונראה דמפרש דלבני מעיא קרי אמתא על שם אמת המים כו"ל.
- 4 תשובה זו מוזכרת בד"מ יו"ד סי' סד אות ט.
- סעיף ב : מ. עמוד 32 סי' עו ; פ. עמוד חנג.
- 1 סי' תרה.
- 2 חולין כת, ב.

ש"ג מכת"ל

תרצה א מצוה להרבות בסעודת פורים וכו'. צפרק קמא (ו): רב אשי הוה ימיז קמיה דרב כהנא נגה ולא אמו רבנן [אמר ליה מאי טעמא לא אמו רבנן] אמר ליה דילמא טרידי בסעודת פורים שמעינן דשרי להרבות בסעודת פורים ולא לצוא לצית המדרש מחמת טירדא דסעודתא דכיון דעסיק במצוה להרבות בסעודת פורים פטור ממצות הלמוד חורה צבית המדרש:

סימן תרצה

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א-ב] מצוה להרבות בסעודת פורים ועד כמה צריך להשתכר: צריך לאכול סעודת פורים ביום: [ג] הזכרה בברכת המזון ואם החחיל בסעודתו ביום ומשכה עד הלילה: [ד] כמה מנות צריך לשלוח לרעהו: אם החליף סעודתו בשל חבירו יצא:

א(א) מצוה להרבות בסעודת פורים: ב וצריך שישתכר עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי: א(ב) ואם אכלה בלילה לא יצא:

גזול לעניים ומראה בעצמו כאילו מקיים מחנות הגאמרים באבינו ישראל וכמז רבי שטוב ממנו לזרקן לים שמראה שמחנות היום אף לגויים וכן כתב הר"מ בשם רבינו אפרים וכמז דבעיר שלא הורגלו בכך אסור להרגילן אצל בעיר שהורגלו בכך אין לבטל הדבר משום דרכי שלום ע"כ ורבינו אפשר שבמקום שנהגו קאלמר דזוקא או בעיר חדשה אס לריכין לנהוג כך מפני דרכי שלום:

ד כתב המרדכי צפרק קמא דמגילה (סי' משעו) במקום שאין עניים יכול לעכב מעות פורים שלו לעצמו ולימנן במקום שירצה:

תרצה פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

[א] אם צריך לאכול סעודת פורים גם בלילה: [ב] פורים שחל להיות בערב

שבת היאך עושים סעודת פורים: ט"ו דמוקפין שחל להיות בשבת עושים סעודת פורים ביום שבת:

א-ב מצוה להרבות בסעודת פורים וצריך שישתכר עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. מימרא דרבא צפרק קמא דמגילה (ו): וכתבו התוספות (ד"ה דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי שזה הגיע קרוב לשיכרותו של לוט ואין לתמוה אף הרשעה להשתכר כל כך שהרי רבה ור' זירא היו משתכרים עד שקם רבה ושחטתיה לר' זירא והנכון מ"ש הרב הגדול רבינו אפרים דמהך עובדא דשחטתיה רבה לר' זירא אידחיא ליה מימרא דרבא ולא שפיר למיעבד הכי וכן כתבו בעל המאור והר"ן משמו ונראה דמהך טעמא סידר בעל התלמוד להך עובדא דרבא ור' זירא נחר מימרא דרבא למימרא דהכי הוה הלכתא ולדחויי לרבא דוקא לבסומי עד

ללא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי הוה דחיתין לה אצל מיהו צריך לשמות הרבה מלימודו שייטב לנו נמשחה ויהא שמו או אפילו שיכור שאינו יכול לדבר לפני המלך רק שתהא דעתו עליו ובהנהגות מיימוניות (פ"ג הט"ו אות ב) כתב בשם ראב"ה (פור' מקד) כל זה למצוה אצל לא לעכב וכתובת מהרי"ל סימן נ"ו ביאר טעמו עיי"ש:

ג ואם אב"ה בב"ה יצא. מימרא דרבא שם מאי טעמא ימי משחה ושמהה כתיב: **כתב המרדכי פירש ראב"ה** שצריך לנהוג כללי שבת ויומו דומיא דקריאה והמחנה תמה עליו (ב): **כתוב בארחת חיים** (שם אות לה) נהגו לאכול כללי פורים אחר המעניית ורעוים זכר לרעוים שהיו אוכלים צבית המלך דכתיב (דניאל א יב) ויתנו לנו מן הזרועים (מגילה ג.). וכמז ה"ר אשר יש שנהגו שלא לאכול בשר כלילה ההוא כדי שלא יטעו ויחשבו שהיא סעודת פורים (ג): **ובתוב** עוד שם סעודת פורים שאכלה כלילה לא יצא ידי חובתו יש מפרשים כעין לילה שאין אצוקה כנגדו דרך שמחה ויום טוב ונשאל רבינו האי מי שנטע להחננות צפורים

כלל הסעודה החשובה כלילה ואם כן לפי זה לא היה צריך להרבות אלא דרב כהנא קא סלקא דעתא דכלילה גמי יצא אס

(מאמר ד כלל ו פ"ד ד"ה כליל) פירש שישתכר עד שלפעמים יטעה לומר להפך ברוך מרדכי ארור המן וזה לשון האגודה (מגילה סי' ו) יש מפרשים לחשבון כי חשבון זה כזה עכ"ל: **ויפצעד"ג** כפשוטו דצריך שישתכר הרבה עד דלא ידע כלל מה חילוק יש בין ארור המן לברוך מרדכי שזה הגיע קרוב לשיכרותו של לוט ואין לתמוה אף הרשעה להשתכר כל כך שהרי רבה ור' זירא היו משתכרים עד שקם רבה ושחטתיה לר' זירא והנכון מ"ש הרב הגדול רבינו אפרים דמהך עובדא דשחטתיה רבה לר' זירא אידחיא ליה מימרא דרבא ולא שפיר למיעבד הכי וכן כתבו בעל המאור והר"ן משמו ונראה דמהך טעמא סידר בעל התלמוד להך עובדא דרבא ור' זירא נחר מימרא דרבא למימרא דהכי הוה הלכתא ולדחויי לרבא דוקא לבסומי עד ללא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי הוה דחיתין לה אצל מיהו צריך לשמות הרבה מלימודו שייטב לנו נמשחה ויהא שמו או אפילו שיכור שאינו יכול לדבר לפני המלך רק שתהא דעתו עליו ובהנהגות מיימוניות (פ"ג הט"ו אות ב) כתב בשם ראב"ה (פור' מקד) כל זה למצוה אצל לא לעכב וכתובת מהרי"ל סימן נ"ו ביאר טעמו עיי"ש:

ג ואם אב"ה בב"ה יצא. מימרא דרבא שם מאי טעמא ימי משחה ושמהה כתיב: **כתב המרדכי פירש ראב"ה** שצריך לנהוג כללי שבת ויומו דומיא דקריאה דכתיב (אסתר ט כה) והימים האלה נזכרים ונעשים ואין היקף למחלה ואינו מצין זה דהא רב כהנא קאמר לרב אשי אמאי טרידי רבנן בסעודת פורים וכי לא הוה אפשר למיכלה באורחא אמר ליה ולא סבר לה למר להא דרבא דאמר סעודת פורים שאכלה כלילה לא יצא ידי חובתו מאי טעמא ימי משחה ושמהה כתיב משמע דסעודה אחת די עכ"ל ולפעד"ג ליישג דברי ראב"ה דסובר דולאי הסעודה החשובה צריכו מיניס אינה אלא ביום כדמוכח מההיא עובדא אלא דרב כהנא קא סלקא דעתא דכלילה גמי יצא אס

דרכי משה

תרצה א(א) אב"ה בחידושי אגודה (מגילה סי' ו) ובתולדות אדם וחווה נחייב י' חלק א' (סב ע"ג) כתב דחשבון ארור המן וברוך מרדכי שוה וצריך להשתכר עד דלא ידע החשבון. ומהרי"ב כתב דרובה לומר שישתכר וישן ולא ידע בין ארור המן וכן משמע במימרו והמנהגים כתבו דפיוט אחד היה שהיו עונין על בית אחד ארור המן ועל בית א' ברוך מרדכי ב' וצריך צילוחא שלא יטעה לפעמים. כתבו

ועדיף פורים כיום שניתנה בו התורה כי הא דמר בריה דרבנא (פסחים סח:) הוה יתיב כל שחא בתעניתא לברד מעצרת ופורים וכו'. וכתב מהרי"ל (הלי' פורים סי' ט עמי תכו) שהיה לובש בגדי שבת בפורים: (ב) ובתשובת מהרי"י ברי"ן משמע דגם בלילה חייב לשמוח: (ג) ואין נוהגין כן. והר"י ברי"ן כתב מהא דגרסינן בפרק קמא (ו): רב אשי הוה יתיב קמיה דרב רהוא אמר צמאי לט עמי רבוי לכו

אם לא היה צריך להרבות אלא דרב כהנא קא סלקא דעתא דכלילה גמי יצא אס

כה אחר שקרא המגלה, בורכה כלה ומניחה לפניו ומברך ברפת "הרב", דגנאי הוא שהמגלה תהיה מנחת פך. ואפלו התחיל כבר ואמר "ברוך אתה", פיון שלא אמר השם, יפסיק ויכרך ואחר פך יחזור ויתחיל. אבל אם כבר אמר השם, צריך עיון אם יחזור לתחלת ברכה בשביל זה (עיון אליה-רבה תר"ץ):

כו אם נשתתק הקורא באמצע המגלה וצריך אחר לקרות, אינו צריך לברך, שהרי כלם יצאו בברכתו (והמגן-אברהם כתב דצריך לחזור לראש, אבל אליה-רבה כתב דמתחיל ממקום שפסק ולא דמי לתורה, דהתם המברך מברך לעצמו ולא להוציא הצבור, מה שאין כן הכא שמברך להוציא הצבור ודמי לשופר, ודבריו נכונים בטעמם):

כז בברפת "שהחנינו" של יום, יכוז גם על מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים. ומכל מקום אם אין לו מגלה, אין מברך "שהחנינו" בשבילם, דזה נוהג גם בשאר מים:

כח חייב כל אדם אפלו עני המקבל צדקה, לתן לפחות שתי מתנות לשני עניים, דהינו מתנה אחת לאחד, וכן לשני, דכתיב (אסתר ט', כ"ב): "ומתנות לאביונים", משמע שתי מתנות לשני אביונים. ואין מדקדקין במעות פורים אלא כל הפושט יד לטול, נותנים. ואם הוא במקום שאין עניים שם, יכול לעכב מעות פורים עד שיבואו עניים, או שישלחם למקום שירצה:

כט חייב כל אדם לשלח על-כל-פנים לאדם אחד שתי מנות, כמו שכתוב (שם): "ומשלח מנות איש לרעהו" משמע שתי מנות לאחד. וכל המרבה לשלח לרעים, הרי זה משבח. ומכל מקום מוטב להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובמשלח מנות, שאין שמחה גדולה ומפאך אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות, ודומה לשכינה, שנאמר (ישעיה נ"ז, ט"ו): "ולתחיות לב נדבאים" (רמב"ם):

ל. 7 פיון שכל הנס היה על ידי יין, פי בתחלה נטרדה נשתי על ידי משתה ובאה אסתר, וכן ענין המן ומפלתו היה על ידי יין, ולכן חייבו חכמים להשתפר, ולפחות לשחות יותר מהרגלו, כדי לזכר הנס הגדול. ואמנם היודע בעצמו שיזלזל אז במצוה מן המצוות בנטילת ידים וברכה וברפת המזון, או שלא יתפלל מנחה או מעריב, או שינהג קלות ראש, מוטב שלא ישתפר, וכל מעשיו יהיו לשם שמים: L

לא לא נקרא מנות אלא דבר שראוי לאכל כמות שהוא בלי תקון, כגון בשר ודגים מבשלים, ולא חזין, או מיני מתיקה או פרות או פוס יין ומי דבש וכיוצא בו (נראה לי, דמירושלמי פרק קמא סוף הלכה ד' משמע, דאם שלח לעני דבר מאכל יצא משום מתנות לאביונים ולא משום משלוח מנות, דגרסינן שם: "ר' יודן נשיאה שלח לרבי הושעיא רבה חדא עטס וחד לגין דחמר, שלח ואמר לו, קיימת בנו ומתנות לאביונים, חזר ושלח לו חד עיגל וחד גרב דחמר, שלח ואמר לו, קיימת בנו ומשלוח מנות", משמע מזה דמתחלה ששלח לו מתנה קטנה הוא

בשכרותו. והרי גם בשיכור מצד רשות אנו חושבים אותו לאנוס לענין תשלומין, ולהכניס עצמו באונס אין איסור מדינא במקום מצוה, שהרי לדעת הרמב"ם וסיעתו מותר להכניס בספינה במקום אונס חילול שבת אח"כ, ובדבר מצוה גם בע"ש, א"כ מ"ט יהי אסור להכניס עצמו באונס שכרות בביטול מצוה דרבנן מצד מצוה דשמחה, ואם הי' הכרח לשמור להסיר יינו עד תפלת המנחה איך קאמר בגמ' סתם, וגם מאן יימר שבידו להסיר יינו, והלא גם ביותר מרביעית אמרי' כש"כ שדרך מטהרתו, ולע"ד לצדד לקולא דהיינו חומרא דקיום מצוה. והשי"ת ישמחנו באמת, והשי"ת ישגבנו בישועתו, ישמח ויגל בישועת ד' עם אבותינו יכוף עלינו לחיים.

(ויימל תרמ"ד)

אברהם יצחק הכהן קוק
חתנו כב"ד

למשפט כהן ועזרת כהן

להלכות תרומות ומעשרות

ח

ב"ה פעה"ק יפו תרס"ד.

אבקש מכ"ג מ"ח שליט"א לעיין קצת בשאלה הבאה לידי במה שנלע"ד להקל, בדין הנותן לנכרי בקבלה, שנפסק להלכה בשו"ע סעיף קכ"ד, ובר"מ ספ"ו דמעשר, והוא מהתוספתא דמאי פ"ז שחייב לעשר על ידם דהיינו גם חלקם, וזהו דבר מצוי כה"ג ברבים מהקולוניות, וההפסד של התרומ"ע גדול מאד, וגם אפשר שמביא לידי תקלה. ע"כ נלע"ד שעפ"ד תוס' פ"ק דר"ה ד"ג א' ד"ה ולק"ג, דיש לו במה שזרע, א"כ ראוי לומר דאם זרע נכרי בקרקע ישראל תבואה שלו שלא ברשות, יהי' דינו כדין קציר נכרי, ואם יהי' מירוח שלו ג"כ ע"י נכרי, י"ל דהוי' ככל פירות נכרי. ומה"ט אני מעלים עין ממה שפה עה"ק יש נכרי משרת בביה"ח "שערי ציון", דפת, והוא זרע בלא שאלה מהמנהלים ירקות ומוכר,

מכתבו עד"ת בתיקון עירובין הגיעני, והנני מוטרד מאד בהכנות הנסיעה בע"ה. והנה רחוק הדבר שיהי' בני"ד ספק דאורייתא, דכיון דאנו סומכים על צורת הפתח צ"ל אחת מב' אלה, או דס"ל דאין רה"ר בזה"ו, או דס"ל דמה"ת סגי בב' מחיצות וצה"פ. ע"כ גם אם נאמר דד"ו אם יש רה"ר בזה"ו הוא ספק, סומכין אצוה"פ משום דהא דבעי' דלתות ברה"ר י"ל דהוי' רק דרבנן, וע"כ מס' סומכין אצוה"פ. ואם נאמר דצוה"פ סגי מה"ת ברה"ר, ע"כ הוי' הטעם משום דעכ"פ יש כאן איזה סתימה, דפתח כסתום חשוב מהני מה"ת. ועפ"ו י"ל דמה"ת אפי' במן הצד ג"כ מהני. ועפ"ד הירושלמי דוקא מן הצד חשוב פתח. וגבי כלאים מהני מה"ע מדינא. אלא דלמעשה מחמירין דבעי' סתימה גמורה, א"כ י"ל כיון דיש איזה שם מחיצה על מן הצד מסתברא דמה"ת הוי' כצוה"פ, א"כ כל השאלה הוי' במידי דרבנן. אמנם הקולא דעיר של יחיד לא מסתבר בזה"ו, דהממשלה היא של העם ולא של המלך, כמו שהי' בדורות הקודמים, אבל א"צ לזה כמש"כ. ובכ"ו איני קובע מסמרות עד שאוכל לעיין בדבר כראוי.

והי' זה שלי' כנה"י וגפש ידי"ע דוש"ת באה"ר.

הק' אברהם יצחק ה"ק

ד"ש באה"ר לכי' ידי"ג הרב הגדול בתו"י מו"ה יעקב קראנענבערג שליט"א.

להלכות פורים

ז

כע"ה פורים.

שמחת נצחת ושפעת נחת, לכבוד מר חמי כאבי חביבי הגנ"י.

ארשום להעיר, מאי דקשיא לי על הח"א ועוד פוסקים שכתבו שאם לא יתפלל מצד השכרות לא ישתכר, ותמיהני כיון דנקטינן כשיטת רוב פוסקי' דעד דל"י הוא מצוה, עכ"פ דרבנן בכלל שמחה, א"כ הוא עוסק במצוה, ולמה לא יפטור מתפלה, ובפרט שיהי' אנוס

הרה"צ ר' אהרן יצחק בכ"ג קוק זצ"ל

301 N מוז קוק

[דרוש כא]

דרוש ראשון לשבת זכור

מתחת השמים לא תשכח [דברים כה, יט]

אסתר רבתי [י, יג]:

כיון שהניע מרדכי אצל התינוקות, שאל לאחד מהם: פסוק לי פסוקיך! אמר לו [משלי ג, כה]: "אל תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים כי תבוא". פתח השני ואמר: אני קריתי היום, ובוה הפסוק עמדתי מבית הספר [ישעיהו ח, י]: "עוצו עצה ותופר, דברו דבר ולא יקום, כי עמנו אל". פתח השלישי ואמר [שם מו, ה]: "ועד זקנה אני הוא, ועד שיבה אני אסכול. אני עשיתי ואני אשא ואני אסכול ואמלמ". כיון ששמע מרדכי כך - שחק, והיה שמח שמחה גדולה. וכו'.

ככללן בשני תארים: רחום וחנון, שרומזים שני סוגים: הראשון - ההטבה והבאת ההצלחה; ועל זה אמר "חנון" - שכל מה שמרבה להיטיב הוא מתנת חנינם ברוב חסדיו. והשני - "רחום" - כי הוא מצילנו מכל מיני צרות ורעות, בהיותו מתמלא רחמים על צרת נפשנו, ולא כעוונותינו גמל עלינו" [תהלים קג, יז].

ובמקום אחר פירשם בהדיא, באמרו [שם קמה, ח]: "חנון ורחום ה', ארך אפים וגדול חסד". לא אמר: וארך אפים, כי סיפיה דקרא אתא לפרושי רישא: ד"רחום" דסליק מיניה - היינו "ארך אפים", שמאריך אפו לבלתי הענישם כפי חטאתם; ו"חנון" - היינו "גדול-חסד", שמרבה חסדיו להיטיב עמהם.

ואמנם ראינו, כי בא זכרון מעשי הניסים במועדי ה', בענינים שונים ומתחלפים, להוראת זכרון הנס, כגון: כפסח - אכילת המצה והמרור; בחג - נטילת הלולב וישיבת הסוכה; וכיצא. והם כולם דברים מתיישבים על הלב, אין בהם מהזרות. אך מה שיראה, לכאורה, קשה אצל השכל - זכרון ימי הפורים האלה, אשר אנו עושין על ידי שתיית יין. ויפליא יותר מה שהפליג רבא, ע"ה, לומר [מגילה ז:]: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן וכו' - איך יצויר לתלות עצם השמחה וזכרון ניסיו, יתברך, בשכרות? אשר בו יאבד האדם שפיטת שכלו, אשר הוא עיקר שבכל חלקיו, כי בעבורו הוא אדם. ובאופן-מה נאמר שיניחו, ז"ל, שלמות מצות היום ויפליגו הזריוות בדבר שהוא נדחה בשתי ידיים מאלהים ואדם, והוא גרמת כמה נזקין?

והנביא ישעיהו, ע"ה [כח, ז - ט], צווח:

7 ונם אלה ביין שגו ובשכר תעו וגו', כי כל שולחנות מלאו קיא צואה, בלי מקום. את מי יודה דעה וגו'.

זכרון ניסי האל, יתברך, אשר עשה עם האומה הקדושה בימי עולם ובשנים קדמוניות, מועיל מאד: אם בזמן ההצלחה - לתקוע בלבנו גדולת יכלתו והשגחתו הפרטית, לבלתי נחשוב היות טובותינו באות כשבע או במקרה, רק מפאת רצונו הפשוט היכול על כל; ואם בזמן הצרות והגלות - להצילנו מפח היקוש וממוקש אבידת התקוה, ח"ו, מפני חמת המציק ותוקף השעבוד, כי תהי זאת נחמתנו: אחרי שגם לשעבר עברו עלינו רעות רבות וצרות בידי אדונים קשים והקדוש-ברוך-הוא הצילנו מידם, עוד יעשה עמנו ככל נפלאותיו, כרחמיו וכרוב חסדיו.

ואולי לזה כיוון המשורר, ע"ה, כשאמר [תהלים קיא, ד - ה]: זכר עשה לנפלאותיו, חנון ורחום ה'. שרף נתן ליראיו, יזכור לעולם בריתו. כוח מעשיו הגיד לעמו, לתת להם נחלת גויים.

הנה, רבותינו, ז"ל, פירשו [ביר מ, ב] "טרף" מלשון טירוף. וייאמר על פי דרכם: כי הן אמת, הנפלאות עצמן אשר עשה ה' היו מרוב חמלה וחנינה; אכן, מה שעשה זכר מהם - כי רצה וציווה שזכור בכל דור ודור הנפלאות ההן - בלי ספק, שבזכר זה הורה הוא, יתברך, היותו חנון ורחום מאוד. לפי שיימשכו מזה הזכרון שתי תועליות: אחת - כי כאשר "טרף נתן ליריאיו" - שנתנם ה' לטרף ביד האויבים, בגליות וטלטולים, נשים על לב, כי מכל מקום, לעולם יזכור בריתו, לגאלנו עוד כאשר בראשונה; וגם בזמן ההצלחה, כהורישו אותנו נחלת גויים, נדע נאמנה כי לא כוחנו ועוצם ידנו הורישנו לנו, אלא כח מעשיו, יתברך, כי לו זרוע עם גבורה.

ושמא כוונתו באמרו: "זכר" וגו', כי הוא, יתברך, עשה מזכרת כללית לכל נפלאותיו התמידיות, שיורשמו

הנה"ל לזכר פ"א צ"ל

מנהג העולם. כי אם נאמר היתה השגחה האלהית במפלת ושתי ורוממות אסתר, ע"ה, הלא ושתי בדת ודין הומתה על עברה מאמר המלך, ולא היה מקום שתינצל.

הלא תראה אמרו [אסתר א, יב - יג]:

ותמאן המלכה ושתי לבוא בדבר המלך וגו' ויקצוף המלך מאוד וחמתו בערה בו. ויאמר המלך לחכמים יודעי העיתים, כי כן דבר המלך לפני כל יודעי דת ודין. וגו'. בדת מה לעשות וגו'.

יאמר: כי הן אמת, פתע פתאום, כראות פשע ושתי ועזותה, קצף מאוד על כך; אך תכף ומיד, מרוב אהבתו אותה, "חמתו בערה בו" - החמה הזו שבאה לו על ושתי היתה אש בוערה בעצמותיו, אוכלתו בקרבו, כי נמלך על אשר נתקצף. ואילו היה בא מידו לחפות עליה ולהצילה היה עושה, אך לא היה מקום בזה מפני הפרסום, והוכרח לערוך הדין לפני החכמים יודעי העתים; והסיבה בזה: "כי כן דבר המלך לפני כל יודעי דת ודין". ירצה: לפי שדבר המלך ומאמרו - בצוותו להביא את ושתי, וכל הענין הזה שעבר - היה בפני "כל יודעי דת ודין" - לעיניהם כפומבי גדול. ואם כן, איך יחריש מכלי עשות בזה שום רושם, מפני כבוד המלכות? כי אם היה זה במקום פרטי ולא נתגלה אלא לו, ודאי על כל פשעים תכסה אהבתו לבלתי עשות לה דבר. ומכל מקום, רמז להם, כי עם היותו יודע שמשורת הדין הגמור, אחת דתה להמית, עם כל זה לא יאמרו אצלה "קוב הדין את ההר" לעשות משפט חרוץ, אלא תהיה הגזירה קרוב לדין. וזה הוא: "כדת מה לעשות" - דבר שידמה לדין הוא מה שירצה, יעשה לה.

אז אמר ממוכן, כי אם היה הדבר נוגע למלך אחשוורוש לכדו אז היו יכולים לעשות רצונו; אבל כאן, כולם נוגעים בדבר, כי היא פגמה בכבוד כולם. לפי שלא יאמרו שושתי לא באה כדי שלא להשתעבד למאמר המלך, אבל יאמרו כי היה כן ממנה לחשבה היות כל השרים והעמים בלתי ראויים שתתראה היא בפניהם. והוא אמרו: "כי יצא דבר המלכה על כל הנשים להכזות בעליהן בעיניהן, כאמדם" וגו'. כי כינוי "כאמדם" הוא לשון זכר, ורצה: כשהשרים בעלי השרות האלה יספרו להן מעשה זה מסרוב ושתי על מאמר המלך ובלתי בוא לפניו, יימשך מזה בזיון הבעלים בעיניהן, כי אדרבה, תאמרנה שמינעת ביאתה לא היתה בעבור המלך, אלא "לכל שרי המלך" - בעבור כל השרים אשר היו שם, שלהיותם הם נבזים ובלתי חשובים בעיניה לא רצתה לבוא לפניהם, כי נדמה זה אצלה לגריעותא בעבור שפלותם, ויגרום זה בזיו וקטטה, על כן ראויה היא לעונש מיתה.

יאמר: כי לכל הדברים יש מקומות מיוחדים בהם יתקוממו, כל אחד ואחד לפי מקומו הראוי לו, באופן שיש התייחסות מה למקום עם המתקומם. והנה, השולחן נתייחד לערוך עליו כל המאכלים אשר יאכלו ועדיין לא נאכלו; אך מה שכבר נאכל ונעשה ממנו המותרות אשר ידחם הטבע, יש לזה מקום מכוסה ומוצנע, בו ייפנו ויריקו האנשים את מותריהם. ואלו השיכורים אשר הרבו יין משתייהם בלבול בגופם, עד שהשולחנות, שהם מקומות שהם ראויים לסדר ולשים שם המאכלים, נתמלאו מקיא צואה, כלי היותם המקום הראוי לכך; ועוד בלבול יותר עצמי בשכלם, כי "את מי יורה דעה" וגו'.

← ואם כן, מה נעשה למה שנאמר בהפך זה? שהוא חיוב גמור לבסומי בפוריא. וחלילה לי להכחיש פשוטן של דברים לענין הדין, אשר, כלי ספק, השתיה יותר מהנהוג, היא מצוה פרטית ממצוות היום, כפי הרמזים והסודות הנכללים בזה, והנמנע מלקיימה, ח"ו, להיות הדבר מרוחק בשכלו, אין לו חלק בשארית ישראל בקבלת עול דברי רבותינו, ע"ה. אולם, לאשר ראינו הרבה מהפוסקים, ז"ל, [באריה, סי' תרצה] הסכימו, שעצם השכרות אינו ממה שראוי בזה, רק להרבות קצת על מנהגו בשתייתו; ורבינו אפרים, ז"ל [ר"ן מגילה ז], דחה מימרת רבא מהלכה מההיא דקם רבה ושחטיה לרבי זירא וכו' [שם] - יש לנו פתח לבקש איזה צד לפרש דברי רבא שלא יהיה בהם כל כך מהקושי. ומה גם שהדבר תמוה, שברצותו לתת שיעור השכרות יתלה אותו על העדר הידיעה בין כרוך מרדכי לארור המן, כי כבר היה יכול לתת סימן אחר: עד שתחטפהו שינה, וכיוצא.

על כן אפשר, כי יוכן זה במה שנפרש מאמרנו; אשר ראוי לדעת כוונת אלו שלושת הפוסקים, ונאמר כי גדולת נס זה תיבחן מאוד בהשערת הקושי העצום אשר היה בגאולת ותשועת ישראל, בהיות הדבר רחוק מאד משני צדדין: אם מצד המן הרע וסיעתו, ואם מצד מרדכי הצדיק, ע"ה. כי נודע שהגורלות שהפיל המן היו טובים על שני ענינים: הראשון - לידע ולראות, כפי המבט השמימי, הזמן אשר יורה על שפלות והכנעת מרדכי, כפי רוע מזלו; והשני - זמן עליית כוכב מערכתו של המן. ומצא היותו אותו הזמן של י"ג באדר נכון ומזומן למלאות חפצו בשני אלו הדברים: כי היה אז המן בגובה רום הוראתו; ומרדכי, ע"ה, בשפל המדרגה, משועבד למדרך כף רגל. והיה מחסד השם, יתברך, בגודל רחמיו, לבטל כל אלו ההוראות ולשרד המערכות ולגזור ההפך בשני הדברים. כי ודאי זה הוא מעיקרי הנס שראוי לפרסם ביום זה; ואם לא כן, היה מקום לחקירת מהר"ם אלמושונינו, ז"ל: מה היום מיומיים אשר אנו חרדים עליו כל החרדה הזאת? כי, לפי הנראה, כל המאורעות אין בהם דבר פלא יוצא מהמרוץ הטבעי ומדרך

גם גבי מגילה. ונראה לי כך צעזע"י, דלמדת מדברי רבינו רש"י בדף ה' [ע"א] ד"ה ערב שבת זמנא הוא, שכתב בזה"ל הואיל ותיקנו להן חכמי ישראל שאחר כנסת הגדולה להקדים משום דרבה, עכ"ל עיי"ש. מזה משמע בזמן כנסת הגדולה קראו אף בשבת, רק החכמים שבאו לאחר אנשי כנסת הגדולה חיקנו שלא לקרות. והנה שופר ולולב שנדחה בשבת גם בזמן המקדש היה, כמבואר במשנה זר"ה [כ"ט ע"ב] ונסוכה [מ"א ע"ב] מטעמא דרבה, א"כ צימי אנשי כנסת הגדולה כבר נודע מגזירה דרבה דהיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דלולב, וא"כ כיון דידעין היו אנשי כנסת הגדולה מגזרה דרבה למה הניחו לקרות המגילה בשבת, ועל כרחק דהם סברי דגזרה זו לא שייכת במגילה, ועל כן הניחו לקרותה בשבת. ועכשיו שבאו החכמים האחרונים ואסרו בשבת, שוב אין לומר דאסור מטעם גזרה דרבה, דא"כ למה לא אסרו אנשי כנסת הגדולה לעשות בשבת מטעם זה, כיון דהם ע"כ ידעו מגזרה זו מכח שופר ולולב, וע"כ דגזרה זו לא שייכת במגילה, וא"כ שפיר נריך לחפש אחר טעם חדש, ועל כן חידש רב יוסף טעם אחר.

ועפ"י"ז יתפרשו היטב דברי הש"ס, דכ"ע מיהא מגילה בשבת לא קרינן, מאי טעמא, אמר רבה הכל חייבין בו, והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דלולב. לכאורה למה הזכיר חנא שופר ולולב. אבל לפי הנ"ל יובן היטב, דכונת רבה הייתה דכמו בשופר ולולב דכבר נודע טעמא דאסור בשבת משום גזרה זו, כמו כן הכא במגילה גם כן מטעם זה אסור. ורב יוסף אמר דרבה משופר ולולב מוכח דאין הטעם במגילה משום דרבה, דאי נימא דגם במגילה שייך טעם זה, א"כ למה לא אסרו אנשי כנסת הגדולה המגילה בשבת כמו שופר ולולב, דהא הם ידעו מגזרה זו מכבר, דהא היינו טעמא דשופר והיינו טעמא דלולב, ועל כרחק דמגילה לא שייך מאי טעמא, וע"כ אמר טעם אחר, ודו"ק.

ד) ואגב גררל אומר עוד בקצרה, ברש"י שם [ד' ע"ב] ד"ה נשואות, לקבל מתנות האביונים ואי אפשר בשבת, עכ"ל. ולכאורה למה תלה רש"י האיסור במקבל המתנות ולא בנותן. שוב מלאמי בתשובות מהר"י אסאד חא"ח (סי' ר"ו) שגם כן עמד בזה. ונראה דתוס' כתבו דרב יוסף חידש דגם במקדש יהיה אסור ולכאורה קשה, כיון דאין שבות במקדש גם הנתינה תהיה מותרת. אך י"ל כיון דהעניינים יטרכו לישא המעות חוץ למקדש שוב לא יהיה שבות במקדש על כן אסור. נמצא דהעיכוז הוא דוקא במקבלי מתנות, ודו"ק.

ה) גסתפקתי בזה דאמרו חז"ל [מגילה ז' ע"ב] דמיחייב איניש לבסומי צפוריא, ונפקק להלכה

בש"ע צפי' תר"ה [סעיף ז']. ועיין צנינה לעמים דרוש כ"א, שכתב שהוא חיוב גמור, וחלילה להכחיש פשוטן של דברים לענין הדין, אשר בלי ספק השמיה יומר מהנהוג הוא מלוא פרטיות ממונות היום, כפי הרמזים והקדוה הנכללים בזה, והנמנע מלקיימם ח"ו להיות הדבר מרוחק בשכלו אין לו חלק בשארית ישראל בקבלת עול דברי רבותינו ע"ה, עכ"ל הק'. (ודעריו הם למוסר השכל נגד החכמים צניינים דבזה"ל חסרי הדעת שמלאו לבם לזלזל בדברי חז"ל, פוק חוי להאזין בעל צינה לעמים אם כי היה צדי גם בלימודי חול, כידוע, דצימי נעורו חציו חייבו צחכמת האקטעדמית, אעפ"י כ ציטל דעתו ושכלו נגד דברי חז"ל, ודיבר מהם בצימה וביראה). והנה קמסתפקנא האיך הדין צאם אין לו מעות לקנות. יין למנות היום, אם מחוייב להשכיר עצמו, או למכור לבשו, או ללות לקיים המלוא דבסומי, כמו דקיי"ל גבי ארבעה כוסות בסי' חע"ב סעי' י"ג. ומלאמי בשה"ק מגיד משרים לרבינו הבי"י צפ' ויקהל, שהשוה ג"כ השמיה דפורים לשמיה ארבעה כוסות צפסת, וכתב בזה"ל, הלא לך למידע כי צימי הפורים וצילל פסח מותר לשמות כל יין שירצה האדם ולהתענג ולהתפנק בו, ולהורות כשישראל שמחים ושוחים יין צימים אלו אינו ח"ו להשלים מאות היתה"ר, אלא לעבודת קויינו, יעיי"ש. וכן אמר לו המגיד לקמן במהדורה בתרא, ובצנחא וצוי"ט אית לך רשות למישחא חמרא, אבל לא יותר מדאי כמה דירך מפחה לך, צר מיומי פוריא דליה גדר למישחא אלא כמה דמצעי, יעיי"ש. הרי כמה גדול המלוא והחיוב לשמות צפורים. וגם השוה רבינו השמיה דפורים לפסת, ואולי גם בזה שוה דמחוייב למכור כסותו או לוות או להשכיר עצמו דומיא דפסת, וע"ג, וכעת עוד לא מלאמי גילוי לדין זה, ולא אדע אם דברו בזה גדולי האחרונים, ודו"ק.

שדב זכרתי לעיני צנ"ח סי' תר"ד, וראיתי שכתב על מה שכתב הטור חייב כל אדם, כלומר כל אדם אפילו עני המקבל דקנה חייב לתת ממה שנתנו לו, דאין דין מתנות אביונים צפורים כדין שאר דקנה, דהכשר מלוא פורים כן הוא לתת מתנות לאביונים, וכדן ד' כוסות צפסת, עיי"ש, וכן צטו"ז שם. וא"כ ממילא גם השמיה כיון דהיא ממונות היום, וכמו שכתב ג"כ הבינה לעמים הנ"ל, צודאי דמי ג"כ לד' כוסות, ונפשט שפיר ספיקותינו דחייב כל התאמנות אף ללוות או למכור כסותו ולהשכיר עצמו כדי לקיים מלוא צסומי צפוריא, וזה פשוט ודו"ק.

ואחרי מופלג, מלאמי גילוי לנדון ספיקתי מדברי הרמב"ם פ"ה מה' שבת ה"א, שכתב בזה"ל, הדלקת נר בשבת אינה רשות אם רצה מדליק אם רצה אינו מדליק, ולא מלוא שאינו חייב לרדוף אחריה עד שיעשנה, אלא זה חובה בו, אפילו אין לו מה יאכל שואל על הפתחים

ש"ו משנה שכ"ו
אורח חיים
חלק ב'
ברובו ר' יצחק אביה ט"כ אלף צ"ח
ג"ק

לפי"ו. דמדינא דמגילת תענית שפיר איכא חיוב דמשתה בשתי הימים, והיינו דדייקו במגילת תענית וכתבו יומי פוריא אינון, יומי ציו"ד דהוא לשון רבים דקאי על שני ימים. וממילא דהצ"י במגיד משרים דכתב נמי יומי ציו"ד צודאי אזיל בשיתת המגילה תענית הנ"ל, ובשיתת הר"ן דמשתה ושמתה תלוי בהספד ותענית, והיכא דזה אסור ממילא דמחויב במשתה ושמתה, וע"כ אמר לו המלאך בר צמי הפורים, היינו בכל השני ימים. ואי דלכאורה קשה א"כ בעבודה למה דייקו ואמרו סעודה פורים דמשמע דדי בעבודה אחת, הלל מכת המגילת תענית חייב במשתה ושמתה בשני ימים. י"ל דסעודה צפת דוקא די בעבודה אחת, ועיין טו"ו ס"י תר"ג [סק"צ], ומג"א בס"י תר"ה [סק"ט], ולפי"ו יהיה מוכח דלר"ך דוקא פת ודלל כהמג"א. משא"כ בשאר הימים צודאי חייב במשתה ושמתה בשאר מטעמים. עכ"פ ודאי מוכח מדברי רבינו צמגיד משרים דחיוב דצקומי דפוריא הוי בשני ימים, ודו"ק. ועיין במהר"ם ש"ק אור"ח ס"י ש"מ, שכתב גם כן דהחיוב הוא צפת דוקא.

ובעת מלאחי נספר אמרי דוד על אור"ח בס"י תר"ה, שכתב על השו"ע שכתב חייב איניש לצקומי דפוריא, שכתב בתשובת מהרי"ל סוס"י נ"ו דהוא רק למצוה דעלמא, וכן כתב מהרי"ל צה"י פורים בשם ראצ"ה, עכ"ל. ומכח דברי הרמב"ם דדייק מלשון חובה שאמרו צנר של צבת, כמו כן יש לדייק מלשון חייב דנאמר כאן דחיוב גמור הוא. וכעין ראייה מצד"ק ו' ע"ב, חב המזיק חייב המזיק מיצעי ליה, אמר רב יהודה אמר רב האי חנא ירושלמי הוא דחני ליטנא קלילא, וברש"י שבת קנ"ג ע"ב ד"ה קלי קלי פירש מעט מעט כלומר צנחת, הרי דליטנא דחייב הוי חיוב גמור בלשון כבד, וא"כ דקתני הכא חייב מורה דהוא חיוב גמור, ודו"ק.

שוב מלאחי בפירוש כן בהקדמת ספר יוסף לקח על מגילת אסתר, להגאון החוקר אלקי להגאון צעל מעשי ה', שהיה אצדק"ק קראקא אחר רבינו הרמ"א, וז"ל, וכרוחא קרי בהקצן לשחות יין גבורים יצאו צרנה פתחו שערים אל יחסר המוג יין ושכר, וכל הקודם זכה ורין ונשכר ואם אין לו ונמכר, עכ"ל יעיי"ש בחרוזותיו הנפלאים. הרי שכתב בפירוש ואם אין לו ונמכר, היינו שימכור עצמו בשביל יין כדי לקיים מצות היום. ועיי"ש דמשמע מדבריו שנקט ג"כ הדברים כפשוטם לשחות יין הרבה, וכתב שם שהחלוש יאמר גבור אני, ודו"ק.

L

ולוקח שמן ומדליק את הנר, עיי"ש. כי בשבת דף כ"ה [ע"ב] אמרו הדלקת נר בשבת חובה, הרי דמה שנאמר בלשון חייב, חייב לרדוף אחריה וגם שואל על הפתחים לקיים המצוה. א"כ פשוט כמו כן צנרון צקומי דפוריא דנאמר צה צ"ס לשון חייב, אמר רבא מיחייב איניש לצקומי דפוריא, צודאי דאם אין לו חייב לשאול על הפתחים ולקיים המצוה, וזה צרור ואמת, ודו"ק.

ו) עוד יש לדייק מדברי רבינו צמ' מגיד משרים הנ"ל, דהחיוב דצקומי הוא בכל השני ימים, דהא אמר בלשון רבים, כי צמי הפורים וצליל פסח, הרי דבפסח נקט לשון יחיד וצפורים נקט לשון רבים, וכן אמר להלן בר מיומי פוריא, נקט מיומי ציו"ד לצקוף דהוא לשון רבים, ולא אמר "יומא" באלף דיהיה משמע יום אחד בלבד. הרי משמע מזה דבכל השני ימים יש מצוה בזה. ואם כי בעבודה כתב המג"א ריש ס"י תר"ה דבעבודה אחת די, אבל בשתייה י"ל דלא די צפעס אחת. ובאמת יש לדייק כן מלשון הש"ס [ט' ע"ב] ושא"ע [ס"י תר"ה], דגצי סעודה אמרו סעודת פורים ששאה ב', הרי נקטו לשון יחיד, ולא אמרו סעודות שהיה משמע הרבה סעודות, על כרחך מוכח דדי בעבודה אחת, אבל גבי מצוה דצקומי אמרו סתמא חייב איניש לצקומי דפוריא, משמע דבכל יומי דפוריא הוי חיוב דצקומי. ואם כי לכאורה ז"ע ע"ו מדברי הש"ס דף ב' ע"ב, אשכחן עשיה זכירה מנלן, ועיין ברש"י ד"ה אשכחן עשיה, דמשתה ויו"ע שמהא לפרוים צ"ד ומוקפין צט"ו, יעיי"ש. הרי בפירוש דהמשתה הוי רק לכל אחד ציומו. אך נראה דזה הוי רק מדינא דקרא, אבל לפי"מ שקאמר צגמרא להלן דף ה' ע"ב בשם מגילת תענית, את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר יומי פוריא אינון דלא למיספד צהון, ואמר רבא לא נצרכא אלא לאסור את של זה צוה ואת של זה צוה, ומסיק צגמרא דהיינו בהספד ותענית, וכצד כתב הר"ן [ג' ע"ב מדפי הרי"ף] צמסנה דאין צין, דהספד ותענית נאסר מכת דכתיב [אסתר ט, יח] משתה ושמתה, והארכתי בזה בתשובה צמק"א * להרב הגאון גדול הדור, מרנא אצדק"ק מונקאטש, מו"ה חיים אלעזר שפירא שליט"א, והצאתי מכמה פוסקים קדמאי דסברי דהא צהא תליא, דהיכא דנאסר בהספד ותענית איכא חיוב משתה ושמתה. נמלא

* עיין בזה בס"י רכ"ט.

הלכות מגילה תרצה

שמה

רמז (מס"ו): [ג] סעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא ידי חובתו: הגה ומכל מקום גם צלילה ישמח ורצה קצת בסעודה (משנת מהר"י ברובה):

סעיף ב [ד] חייב אינו לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי: הגה וש

נימוקי אורח חיים

צמנצ"ס (הלכות מגילה פ"ב, הט"ו) שכתב חובת סעודת פורים שיאכל צמר וכו', ולפלא כי דברי הרמנצ"ס ז"ל אלו כנראה נעלמו מרבותינו הפוסקים והמגן אברהם ז"ל:

[ג] סעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא ידי חובתו. הנה אם גם לאשלומי צמקום היום כשחל ט"ו בשבת קודש, עיין בדברינו לעיל (סימן תע"ה) (סק"ח), ולעיל סימן תי"ט (סק"ט), עיין שם:

[ד] חייב אינו לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו'.

מקורו צמ"ס מגילה (ו, ט) ופירוש רש"י להשחכר ציין, (וכן הכונה בהאר"ל (פרי עץ חיים שער הפורים ריש פ"ה, שער מרדכי ואסתר) כתב מלותו ציין לבסומי). והנה שמעתי בשם גדול ולדיק אחד שנתן לו גביר ומקיד אחד בקצוק יין ישן וטוב קודם פורים, ושאלו לאיזה זמן יבחר לו לשמותו או לפורים או לדי' כוסות צלילי פסח, והכריע הלדיק המוכר לעיל להשקות עד הפסח לדי' כוסות, והנה טעמיה לא שמעתי.

ונחזי אגן בעזרת השם יתצרך, אם לדון בזה מ"ש ונודע מהרדב"ז (ס"ד, סימן יג) והחכם צבי (סימן ק), למי שניתן לו זמן ללאת מבית האסורים לעשות איזה מצוה, אם ימתין על מצוה רבה ומשובה או לא ימתין המצוה שצאה לידו על אחר אז, ומתק"ס (מנחות מט,

אמנם ראיתי עמה צמ"ס מפורש (צמנצ"ס מליעא ע"ה, ב), וכן הוא בתוספתא מגילה (פ"ה מ"ה), מגבת פורים לפורים וכו' ואין מדקדקין בדבר, (פירש רש"י (ד"ה ואין מדקדקין) לומר דייס בפחות והמותר יפול לכיס של דקה), אבל לוקחים את העגלים (פירש רש"י לרוב צבל המעות), והמותר (שלא יספיקו לאכול צפורים, רש"י), יפול לכיס של דקה. ונראה ממה שכתוב לוקחים את העגלים (סתם צלי' הידועים) לפורים, משמע שנהגו אז לאכול צמר צהמה לפורים על כן שחטו את העגלים והוא צמר צהמה צריא, (וכדאמרינן בשבת י"א, א. וכד"ה עגלל מילתא) עגלל תילתא) לשמחת פורים, ועדיין צריך עיון להלכה.

שוב ראיתי צמנצ"ס להלן (סימן מל"ג, סקט"ו) שכתב מזה שיש לומר לצפורים אינו צריך לאכול צמר משום שמחה, דגם ציו"ט אינו צריך לאכול צמר בזמן שאין בית המקדש קיים, עד כאן תוכן דברי המגן אברהם. והוא לשיטת הסוצרים, והשאגת אריה צמוכס, דאינו צריך ליו"ט צמר בזמן הזה. מה שאין כן לדעות רבות צראשוים ואחרונים וכמוצא שם בדרכי תשובה לצריך גם בזמן הזה צמר ציו"ט, עדיין צריך עיון צפורים.

שוב הראוני מגדולי תלמידי ישיבתנו הי"ו כי צחתם סופר על מסכת חולין (פ"ג, ב) העיר מדברי הש"ס צמנצ"ס מליעא ששוחטים את העגלים צפורים. וגם העירוני כי מפורש

נו שכתב
פ"ה, סק"ט
בזה (סימן
ז"י מעשר
לשמחה
ט שפיה
ין דהוא
ה כדברי
נו שכתב
שנאמר
יך צמר
שמחה
ה נהג
ה ציו"ט
לא שלא
ין פורים
שצורך
על כן
על כן
מה ויין
זמן בית
ה הניס
ל לענין
לל שלמי
ותו בזה
י"ט לא
כנראה

ספר נימוקי אורח חיים
הראון רבי חיים אלעזר ספיניא זצ"ל
האל"ף וי"ט בק"ק מינקאטא ונא"ל
בוצאת אמת
אורח חיים מינקאטא

גימזקי אורח חיים

א) דתמידין ומוספיים דהאידינא ולמחר וכו', וכיון שנמצא יין אחר כשר מלהשתכר צפורים, וגם יין כשר של פסח על ד' כוסות, וכי המנוה דוקא לשמות צפורים יין משוגע וישן, ואם כזוה יתבסס וישתכר יותר מדי גם צמעט יין כזה הלא יכולים לשמות יין אחר הרבה צכמות לצורך זה. מה שאין כן צליל פסח שהמנוה ציין אז להיות מן המוצחר, (וכנזכר לעיל בשולחן ערוך סימן תע"ב), וכיון שהיין צעממו הוא המנוה צעממותו (ולא יצא להחליט להשתכר), על כן צריך להיות מן המוצחר יין ישן ויפה, מה שאין כן צפורים. הגם לדצברי רש"י ז"ל כנזכר לעיל המנוה להשתכר ציין, מכל מקום יש לומר דנקט צהוה, וכיון דלא אישתמיט צש"ס למימר דציין דוקא ישתכר ויתבסס, יש לומר דצכל מילי ומשקאות שיתבסס בהם, ולאו דוקא יין.

וגם כששוחה יין טוב ומבוסס צפסח מקיים אגב זה מנוה דעונג יו"ט, וגם שמחת יו"ט, לדברי השאגת אריה (סימן סה) — [ועיין לעיל סימן זה דצברינו ס"ק צ'] — כדאמרו חז"ל (פסחים קט, א) דעכשיו שאין ציח המקדש קיים אין שמחת יו"ט צבצר דוקא רק ציין וצמילי דענג ושמחה, ויין ישן ישמח לצב אנוש ציותר, ויש לו הרבה מנוה צזה מלצד מנוה דד' כוסות, מה שאין כן צפורים.

אולם יש לומר כיון דצברי קצלה כצברי תורה דמיין, וצמקרא נאמר משחה ושמחה צפורים (אסתר ט, כב), (וכבר כתבו האחרונים ז"ל (אורח חיים סימן תרנ"ג, סעיף ז. טורי זהב סימן תרס"ו, סק"ב) כיון שכאמר (אסתר ט, כו) קיימו וקבלו, קיימו למעלה וכו' (מכות כג, ב), על כן הוי דרך צווי ונקראו

צברי קצלה גם לצברי רש"י דמענית (טו, א ד"ה וקצלה), וכמו שכחצנו צמקוס אחר צמנחת אלעזר כמה פעמים (ראה ח"א, סימן טו), אם כן עדיף יותר השתייה צפורים שהוא מדצרי קצלה מהד' כוסות צפסח שהם רק מדרצבן.

וגם י"ל דצכומי צפורים יוכל לשמות רק מצקצוק יין ישן הלו, ויקיים דצרי חז"ל לגמרי צענין צכומי, מה שאין כן אם ייחוו לפסח אז יצטרך צמקוס הלו לשמות צפורים הרבה יין פשוט השכיח ויצטרך למלחות קיבתו עד שיקיא ויחלה ח"ו ויוכל להסככן. מה שאין כן צפסח גם אם יהיה לו ד' כוסות רק מיין פשוט, לא יצטרך לשמות יותר ולהשתכר אז, וצאלו הד' כוסות מפוזרים צחוך האכילה וההגדה לא ישתכר ולא יחלה כלל גם ציין פשוט, וזה פשוט.

ועוד והוא העיקר, לכאורה כיון דפורים הוא מוקדס צומן ומנוה שצאה לידך אל תחמילנה, ופן יאנח ח"ו עד הפסח. אך יש לומר לעומת זה דדעת רבותינו הראשונים וצראשם הריא"ף ז"ל (ראה ר"ן מגילה ג, ב) דאינו צריך להשתכר כל כך (משום מעשה שהיה רצה ור' זירא (מגילה ג, ב), אם כי קצת החמירו שצריכים עד ללא ידע כפשוטו. מכל מקום) וצני ישראל יוצאים ציד רמ"א, שאינו צריך לשמות כל כך הרבה רק יותר מלמודו, וזה אפשר גם ציין פשוט, אבל יין [גז] כוסות צריך להיות מן המוצחר, כנזכר לעיל.

והנה כה הראוני עתה והעירני מדצרי קדוש וקייני צעל צני יששכר צספר הנדפס צשמו 'דצרים נחמדיס' שכחצ דצצבר שהוא

אומרים דאינו צריך להש' צרור המן לצרוך מו

אכילה אדם הגם צאכילה זו, לא מחייבי צהידור כמו שארי הו' ואנוהו. וראיתו הו' שמילקו צין צינין שגב מנוה להקירס משום הגמרא (פסחים) [מנ' שחל להיות צצבת מפז' וכו'. ומשני עד כאן פסח] משום דלא צענין רש"י (שם שם, ד"ה ד' האימורים אין הידור יפוי מילה מנוה הו' ראה דגם צאכילת פכ הידור מנוה, עד כאן

אך צאמת אין זה ענ כלל, דהידור לחו שמהיה הדבר מנוה ל ויפה ומוטעס צעממו הידור שפיר מחלקיין גבי מילה דהוא דצבר גבי אכילת פסחים דע ומה שייך הידור מד' לנחתו וללעסו ולאכלו מה שאין כן מן ה צאכילתו שמן וטוב ויפ פסחים, כדאמריין צמו שחי חטאות אחת שמי עיין שם גם לענין צדיני רש"י שם צכחוש דאינו הקריצוה נא לפחתך,

הלכות מגילה תרצה

שמו

אומרים דאינו צריך להשתכר כל כך אלא שיטעה יותר מלימודו (כל בו [סימן מה]) וישן ומתוך שיטן אינו יודע צין ארור המן לברוך מרדכי (מהרי"ל) ואחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים ואין

נימוקי אורה חיים

צטטאות שהם לאכילה וצוה אמרו לצריך להיות שמינה ולא כחושא, היינו שמן ויפה צעמ לאכילה. וכן צש"ס מגילה (כח, א) אם נאמר כצב למה נאמר אחד המיוחד שצעדו שצריך להיות מן המוצחר, והחס מיירי בעולת חמיד של כל יום שהוא סליק לגבוה. וי"ל לכאורה דהקפידה התורה יותר, מה שאין כן בקרבן הנאכל, וצוה חיתי על כל פנים ראייה מחטאות כנזכר לעיל דהוא נאכל לצני אדם.

ואם תרצה לדחוק ולדחות דהחס שאני צטטאות דעל כל פנים הוא קרבן הגם שנאכל ושייך בו הקריבהו נא לפחתך, זה אינו סחירה, דהא גם בצמזה שייך הקריבהו נא לפחתך, כמו בשמן שנמלא בו עכבר שאין להדליק בו נר של מצוה (יורה דעה סימן קד, סעיף ט). ועיין לעיל צסימן תרמ"ט צפרי מגדים (משבצות זהב, סק"ח) לענין אחרוג שנקצוהו עכברים, וגם מפורש כן כנזכר לעיל לענינו לעיל (בסימן חעב, סעיף יא) שצריך להיות ד' כוסות מהיין היותר מוצחר. והגם שצבואר צירושלמי (ראה שנת פ"ח, ה"א. פסחים פ"ג, ה"א שקלים פ"ג, ה"ב) דיין אדום עדיף, זכר לנס, מכל מקום אם היין לבן יש משובח ממנו יקחו של לבן, וכן לעיל (בסימן רע"ב (סעיף א)) לענין קידוש צשבת לצריך להיות יין מן המוצחר. על כן הדעת נוטה שצריך להיות היין ישן ומשובח כנזכר לעיל להצניעו על ד' כוסות לפסח. והגם שהוא פורים לפניו מוקדם, יש לומר כנזכר לעיל בצפורים יוכל להשתכר גם ציין אחר או צמשקים אחרים, ועוד מטעמים הנזכרים לעיל, עם כל זה עדיין צריך עיון קצת:

L

אכילת אדם הגם שיש מצוה מדאורייתא לאכילה זו, לא מחייבין [להדרן] האכילה ההוא צהידור כמו שארי המצות דכתיב צהו זה אלי ואנוהו. וראיתו הוא מש"ס שבת (קלג, ב) שחילקו צין צינן שנשאר צהמילה דשייך צהו מצוה להסירם משום זה אלי ואנוהו, והציאו הגמרא (פסחים) [מנחות (סג, ב)], דאמרו י"ד שחל להיות צשבת מפשיט את הפסח עד החזה וכו'. ומשני עד כאן לא קאמרו החס [בקרנן ספח] משום דלא צעינן זה אלי ואנוהו, (ופירש רש"י (שבת שס, ד"ה דלא צעינן) דלאחר נטילת האימורים אין הידור מצוה ציפוי צשר אצל יפוי מילה מצוה הוא, עכ"ל"ה). ומזה הציא ראייה דגם לאכילת פסחים דאורייתא לא שייך הידור מצוה, עד כאן חוכן דצריי.

אך צאמת אין זה ענין וסחירה צוה לצדרינו כלל, דהידור לחוד, ומן המוצחר (היינו שחיהי הדבר מצוה לאכילתו ושמייתו, מוצחר ויפה ומוטעם צעצמותו) לחוד, דהכא גצי הידור שפיר מחלקינן צש"ס כנזכר צין הידור גצי מילה דהוא דבר המתקיים להידור, אצל גצי אכילת פסחים דעיקר מצותו רק לאוכלו, ומה שייך הידור מדאורייתא צדבר, ומצותו לנחתו וללעסו ולאכלו צציעור השן זה אכילה. מה שאין כן מן המוצחר שחיהי הפסח לאכילתו שמן וטוב ויפה זהו שייך גם לאכילת פסחים, כדאמרינן צמנחות (סד, ב) היו לפניו שתי חטאות אחת שמינה ואחת כחושא וכו', עיין שם גם לענין צדיעצד צשבת. הגם שפירש רש"י שם צכחוש דאינו ראוי משום (מלאכי א, ט) הקריבהו נא לפחתך, מכל מקום הרי מיירי

טו, א ד"ה
ת אלעזר
כן עדיף
לה מהד
מות רק
די חז"ל
ס יינתו
צפורים
צ קיצתו
זה שאין
רק מיין
זכר או
האכילה
גם ציין
ים הוא
דך אל
אך יש
ראשוניס
דאינו
יה רצה
החמירו
מקום
יו צריך
יו, וזהו
צ צריך
קדוש
הנדפס
שהוא

עונין ברוך מרדכי, וצריך צלותא, שפעמים
 שאין אדם מתפנין וטועה. והרב רבי יצחק
 עשה פיוט בדוגמא זו. או שמא מפני שלא
 היו רגילין לשמות זין, כדאמרינן
 בירושלמי (פסחים פרק י"א) רבי יונה שתי
 ארבע פסי, ותיק רישה מדפסקא ועד
 עצרתא. רבי יהודה בן רבי אלעאי שתי
 ארבע פסי, ותיק רישה עד בי חגא, ועל
 בן היו מתבסמין ומרגישיין במעט זין, אכל
 אנתנו שרגילין בו, ואין אנו משתקרין
 מהרה, אין לשמות זין כל פה, עד פאן.
 ואם תאמר, האין חיבו תכמים להשתפר
 בפורים, והלא בכמה מקומות בתורה
 מזכיר שהוא מכשול גדול השכרות, כמו
 נח ולוט. ויש לומר, מפני שכל הנסים
 שנעשו לישראל בימי אשורוש היו על
 ידי משתה, כי בתחלה נטרדה ושתי מן
 המלכות על ידי משתה הזין, שנאמר (אסתר
 א. י) ביום השביעי כטוב לב המלך ביין
 אמר להביא את ושתי וגו'. ובאה אסתר
 תחתיה על ידי משתה, שנאמר (שם ב. יח)
 ויעש המלך משתה גדול לכל שריו ועבדיו
 את משתה אסתר וגו'. וכן ענין המן
 ומפלתו על ידי משתה הזין הנה. ולכן
 חיבו להשתפר בפורים, מפני שבא הגס
 בעבור משתה הזין שעשתה אסתר, ועתה
 יהיה נזכר הגס הגדול בשמחת הזין. **L**
תנא (תענית יז. ב) הנימים הכתובים
 במגלת תענית, הם ולפניהן
 ולאחריהן אסורים. שבתות וימים טובים,
 הן אסורין, ולפניהם ולאחריהם מותרין. מה
 הפרש בין זה לזה, הללו דברי תורה, ואין
 צריכין חזיק, והללו דברי סופרים וצריכין
 חזיק. והאידיךא בטלה מגלת תענית,
 כדאייתא בפרק קמא דראש השנה (יח. ב)

וכשמזכיר הקורא את המגלה המן הם
 מקישים זו על זו, למחוק את שמו, משום
 שנאמר ושם ישעים ירקב. וכן אמר
 במדרש (עין רש"י סוף פצא) תמחה את זכר
 עמלק, (דברים כה, יט) אפלו מעל העצים
 ומעל האבנים. כתוב בערוף, שמנהג בכל
 ועילם, כל הפחורים עושים צורה בדמות
 המן קדם פורים, ותולין אותה על גגותיהם
 כמה ימים, וכימי הפורים עושים מדורה,
 ותולין אותה הצורה לתוכה. ועומדים
 סביבה ומזמרים, ויש להם טבעת תלויה
 בתוף האש, שתולין בה הצורה, וקופצין
 מצד האש לצד האחר. וטבעת זו נקראת
 משורתא, כדאייתא בסנהדרין בפרק ארבע
 מיתות (סד, ב) הנותן מזרעו למלך, אמר
 רבי יהודה אינו חיב עד שיעבירו דרוף
 העברה. היכי דמי אמר אביי שרגא דלבני
 בי מצעי, נורא מהאי גיסא ונורא מהאי
 גיסא. רבא אמר כי משורתא דפוריא,
 פרוש, שורה אחת של לבנים באמצע,
 וחלקה היתה, והאש מפאן ומפאן.
 ומעבירו על אותה השורה, וחזור ומעבירו,
 עד שתופס בו האור, ונופל לתוכו. פרוש
 משורתא קפיצה, כדאמרינן בפרק חלק
 (סנהדרין צו. ב) שוור בן שוור, פרוש קופץ
 בן קופץ.

TC

ואמר בפרק קמא דמגלה (ו. ב) מחיב
 איניש לאבסומי בפוריא, עד דלא
 ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. יש
 מפרשים, עד שיתחלף לו המן במרדכי,
 ומרדכי בהמן. ויש מפרשים, כי ארור המן
 עולה למנין ברוך מרדכי. ורצה לומר, עד
 שלא ידע לבני החשבון, ובעל המנהגות
 כתב, ונראה בעיני שפיוט הנה, שעל הבית
 האחר עונין ארור המן, ועל הבית האחר

תפלין
 במקום
 וראים
 המצנה
 דמגלה
 משתה
 א קבילו
 שמחה
 (שם כב)
 תה, ואלו
 ל. הקלות
 גד מלאכה
 יכה, אלא
 דרב תזא
 יא, ולטהי,
 מלאכה לא
 גרין, דברים
 אסור הוא,
 נהגו בהם
 גניהם. ומנא
 רבי שמין
 קרא (משלי)
 ל תטש תורת

ג ה"ז) שצריך
 המגלה ארור
 זרש ברוכה
 ברוכים כל
 לטוב, משום
 ל לברכה ושם
 הגין בצרפת
 וקות לקחת
 עליהם המן.

ספר אנדרונה רלא
 רגנו 1313 מן רבי יוסף אנדרונה
 חלק א
 מכון אגן יבטול

דמעותיו ששפך מתוך לבו הטהור בנעימות קולו ותנועה מיוחדת וגם בקריאת פרשת ויבא עמלק וגו' כל השומע תצילנה אזניו. אח"כ הסיר התפילין דרש"י ויצא לפנות ובא והניח השני זוגות התפילין שלו ובירך עליהם שנית (היינו בפעם שלישית ביום הזה כנ"ל סי' נ"ז) וקרא את המגילה בקול עז כבלילה וביתר שאת. (והוא הי' אומר תחת אחד השיחים כפורים כי הוא מדבר קצת מעל לבו ובלשוננו. „איך רעד מיר אביסיל אראב פינם הארץ בקריאת המגילה. ומי שזכה לשמוע מקרא מגילה מפה קדשו יכול להתבונן קצת דבריו בזה ואכמ"ל) (ואח"כ הניח התפילין דר"ת (ועיין סי' רל"ו).

תתמט. מצות משלוח מנות הי' מקיים עוד קודם תפלת שחרית (א) לשלוח עכ"פ לג' אנשים חשובים במשמע מתוך רגש גדול ובכונות סידור הארז"ל ואמר בפה קדשו לקיים משלוח מנות איש לרעהו. ואח"כ עוד אחר התפלה לכמה אנשים. וגם ביום שושן פורים דיוק עכ"פ לג' אנשים לשלוח מנות כהלכתו (ב). ומצות מתנות לאכיונים הי' בלתי גבול כי פור נתן לאכיונים בעיני יפה ובמדה מרובה לכל הפושט יד.

תתנ. אחר תפלת שחרית (שהי' כמו שעה א' או ב' אחר הצות היום) נכנס לחדר התפלה שבביתו עם המסובין יחידי סגולה (והי' נקרא קידוש היום) ונתנו פת הבאה בכיסנין וי"ש למעימת הלכות לכבוד שמחת היום ורבינו שמה מקודם כוס א' יין משוכה ואכל מעט מידי דמיון כנו' וגם אח"כ שמה מעט יי"ש מטעם מצות חייב לבסומי כפוריא ואז הי' דרכו בקודש לומר לפני המסובין דברי תנחומין מתוך בכי' של שמחה לחזק הלכות בכמחון אומץ לה' שאל יעזבנו ואל ימשנו וקרובה ישועתנו לבא ואמר מליצות טובות על כנס"י. וכ"פ השמיע מפה קדשו בעת שהוא (בבחי' כנס' יין יצא סוד עיין בשער יששכר מאמר ימי ששון אות ס"ו שאצל הצדיקים בעת שמחה וכפרט כפורים אשר בדיחא דעתם כמצות התורה ורחו"ל אז יגלו בדבריהם קצת מהצפון בלבבותם בכל ימות השנה בבחי' הצנע לכת אך צריכין לזהר שלא ידברו כזה בעת שהם מבושמים קצת וכו' ופן יגלה יותר וכו' רס לגלות מעט בתחלת שתייתם (אחר ברכתם) מיד אחר התפלה וז"ש נכנס יין (היינו בתחילת כניסת היין ששותה לבסומי אז) יצא סוד (אז יצא סוד מה שרוצה לגלות כדי לשמה לבב אנ"ש ובנ"י) אבל לא אח"כ כששותה הרבה פן יאמר ויעבור הנבול ממה שרוצה לגלות כמובן עכדה"ק) מענין עצמו ושורש קדושת נשמתו וכתנה וכל זה הוא בזכרון אנשי בריתו בסוד ישרים. ואח"כ הי' מזמרין ומרקדין שושנת יעקב וגו' (בתנועת ניגון נפלא) ורבינו אהו בחבלי העגולה בריקודין של שמחה והתרוממת נפש לעילא ולעילא.

תתנא. וכמו שעה אח"כ בא לסעודת מצות היום דמשתה ושמחה ואכלו דגים ובשר ומטעמים כמו בשויו"ט (ועיין בנמוקי או"ה סי' תרצ"ה

(א) עיין במידור הארז"ל להר"ר שבתי ז"ל בתהנות צבי תפארת.
(ב) עי' בנמארו"ח סי' תרצ"ה.

דגושה.
יתה. כי
בנתיים
להו עליו
שככה.
עיין מזה
ה ומנהג
פסק כיון
בכונות

גילה ואז
עיין בכ"י

ית ואחר
בה אשר

צמו לפני
דולה (א)
ב ובפרט
ית בנחלי

וי ולקרבו
וי הדינים)

לדיוק על
ים דבעינן
היום (כמו
וע"כ נתקן
כמו הנח"ס
וי עבודתם
לעו למעור.
גון ורחמים
ר"י דבזה
עודה עכ"פ
התבין.

עצמם לשמוע

ספר צוב חייט ואלות

מון רג חייט אלזכר שפירא צ"ט
מינקא

מיון אי הוי"ט ל' תילא מילא אלזכר צ"ט

לא אלזכר מיון ל' אג' המעבר הוי"ט ל' רע"ד ג"ו
אלזכר צ"ט

קלג

רמב"ם הלכות ביאת מקדש פ"א, סמ"ג לאוין ש'.

76 שלא יורה שתוי יין, דכתיב (ויקרא י') יין ושכר אל תשת, וסמך ליה להורות את בני ישראל (עירובין ס"ד פסוקין כ"ג ופ"ג), ובכלל זה שלא ליכנס כהן שתוי יין למקדש. ואין אסור אלא ברביעית, וגם יין מגתו (יומא דף י"ג מ"ב פ' שמיני דף כ"ד) שרי כדדרשינן שכר דרך שכרותו, וזהו ברביעית יין בן ארבעים יום, ומרבינן אפילו שאר משכרין כגון אכל דבילה קעילית (מזי דף ד' יומא ע"ו) ושתי דבש וחלב, אבל אין חייב מיתה רק על היין, ועל היין נמי אינו חייב מיתה רק בכנס למקדש או עובד עבודה, אבל המורה הוראה אינו חייב [רק בהתראה] [מיתה רק באזהרה], ואמרינן שכר דרך שכרות, אבל אם נתן לתוכו מים כל שהוא מותר ברביעית, אבל יותר מרביעית אפילו נתן לתוכו מים אסור. ואמרינן (עירובין דף ס"ד), דרך מיל ושינה כל שהיא מפיגין את היין, ודוקא ברביעית, אבל ביותר מרביעית כל שכר שדרך טורדתו ושינה משכרתו. וקים לן דיין בתוך הסעודה (א) אינו משכר.

קלד

רמב"ם הלכות ע"ז פרק ג'.

שלא לקבל (פסוקין דף ס"ב) עליו ע"ז לאלוה אפילו בדבור, דכתיב (שמות ל"ב) ויאמרו

77 קלג (א) ונראה דאם סעד סעודת שמחה כגון סעודת יום טוב או סעודת נשואין או פורים, אף על פי שלא שתי אלא בסעודה, אין לו להורות, כדאמרינן רב לא אורי מיומא טבא לחבריה, פי אחר אכילה של יום ראשון לצורך מחור משום שכרות.

אלה * אלהיך ישראל, ואיתקש אמירה להשתחוויה.

קלה

רמב"ם הלכות ע"ז פ"א, סמ"ג לאוין סימן מ"ח, טור יו"ד סימן קנ"א.

שלא לחון עובדי ע"ז ואלילים (א), דכתיב (דברים) לא תחנם, פירוש (ע"ז נ"א) שלא יאמר כמה נאה (א) עובד ע"ז זה, ובכלל זה שלא ליתן להם (א) מתנות [מתנות חנם].

קלו

רמב"ם הלכות ע"ז פ"א, סמ"ג לאוין נ"ג, טור יו"ד קע"ט.

שלא לעונן, דכתיב (ויקרא י"ט) לא תעוננו, ואמרו חכמים פרק ארבע מיתות (דף ס"ה) זה האומר שעה פלונית יפה לצאת, וכן כששואלין ממנו פרעון אל יאמר שחרית היא מוצאי שבת היא ראש חודש הוא. ומה שנהגו קדמונינו להתחיל המסכתות בראש חודש, זהו להמתין הבתורים הבאים מחוץ לעיר, ואף לסימן טוב כמו שאמרו חכמים (מוליך נ"ה) אף על פי שאין נחש יש סימן. ובתוספתא מפרש, לא תעוננו, זה האוחז את העינים (עיין ברמב"ם שם תמצא הג"ה מבואר בה מהו האוחז העינים) דחייב, ופטור דאמרינן התם זהו ממיתה, אך לוקה הוא למאן דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו, ולמאן דאמר לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו פטור מכלום.

77 קלג (א) ונראה דאם סעד סעודת שמחה כגון סעודת יום טוב או סעודת נשואין או פורים, אף על פי שלא שתי אלא בסעודה, אין לו להורות, כדאמרינן רב לא אורי מיומא טבא לחבריה, פי אחר אכילה של יום ראשון לצורך מחור משום שכרות.

קלה (א) מפרנסים עניי גוים עם עניי ישראל, וגם לקט שכחה ופיאה (היוזקין ס"א). (ב) ואם נתכוון בשבחו של * [הקב"ה] שברא בריה נאה ולהודות לו * [בזה] מותר. (ג) [הגהה] ומיהו אם הוא שכינו או מכירו מותר מפני שהוא כמוכר לו כדאיתא בירושלמי [*עד כאן לשוננו]. ובכלל זה נמי שלא יתן להם חנייה בקרקע שלא ימכור להם קרקע בארץ ישראל. ואסור לספר בשבחן, ואסור [לכפול] [לשאל] להם שלום, ודוקא שלום שהוא שמו של הקב"ה או ברכה בלשון שם, אבל ברכה אחרת אין קפידא.

רמב"ם פ"א הלכות ע"ז, סימן קע"ט.

שלא לנחש, דכתיב ואמרו רבות האומר נפלה פתו מן הפסיקו עורב קורא אם יהיה [כגון שאומר] הן לעשות הן

רמב"ם פ"א הלכות ע"ז, סימן קע"ד.

שלא להיות בעל אל תפנו אל (פסוקין דף ס"ה)

רמב"ם הל' ע"ז פ"א, סמ"ג סימן קע"ט.

שלא להיות בעל י ואל הידעונים, דף ס"ה) זה המניח ע מא

קמ"ד (א) [המתענה תחת ב כל כהן קטן שהתחיל אכיו

ספר מצוות קל"ג - רמב"ם יצחק מקורבני
 ז"ל הגב"ה רבנו של הרב רמב"ם
 הוציא י"ב גמס"ה

ב. סמ"ק [סמן] א
 ובהנה אור ד' והטור י'
 ג. ספר ארומות חיים
 [הלכות תפלה סימן לז]:
 ד. עירובין (ס"ד)
 [ס'א] [ע"א]:
 ד. טור בשם רבי
 מאיר מרזעצבורג י'
 הנהגות מיימון פרק ד'
 מהלכות תפלה [אורח חיים
 המוספות]:
 ה. זרכות כ"ע [ע"ג]:
 ה. טור:
 ו. סימנתי לעיל סימן
 ז' [שע"ק י' אורח חיים - כג. שע"ק
 כא אורח חיים]:
 ז. טור:
 ח. טור וסמ"ק [סמן
 י"א]:
 ט. ראש השנה (י"ו)
 [ע"ג] [ע"ג] ופשוטו רש"י
 ומוספות שם ד"ה [ע"ג]:
 צב. א. עירובין ס"ד
 [ע"ג]:
 ב. שם:

ציונים דרמ"א
 צח א' הרבינו יונה
 ריש פרק אין עומדין
 [נכנסו כא, א ד"ה ד"ג]:
 ט' בנימין זאב סימן קס"ג
 [ד"ה מלאכי] ואגודה פרק
 כיצד מברכין ו' בשם
 הכל בו:

עטרת זקנים
 צח א' ושלח יחזיק דבר
 בינו לקיר. וכן [שלח]
 יחזיק בינו לקרקע דומיא
 דקרבן (טור). מכל מקום
 ליתא עטרת זקנים, ולא
 אור שלא יחזיק בינו לבין
 הקרקע אלא למצוה מן
 המוכחה, וכן נהגין לשטוח
 על הקרקע כיום הכיוריים
 עשבים יבשים, וכן נהגין
 לשטוח מחצלת בני אב
 ועומדים עליהם ומתפללים
 (מורי בב"ח ד"ה ומ"ש ולא):

חכמת שלמה
 צב. (ספ"א) שתי יין וכו'.
 י"ב. הנה גרסינן בפרק ו'
 דעירובין (ק"פ ט"ה) אמר
 ר' חנינא כל המפיק מן בשעת
 גלוה וכו', עד לנפיק מאי
 כתיבו איכא כתיבו דרכי
 שעת, דרכי שעת מפר שינתיה
 לשמיעה, מר אית ליה דרכי
 שעת ומר לית ליה דרכי שעת,
 ע"ש. והנה רש"י פירש שם
 [י"ב] מקום דמאן דאמר
 אעטרי עני, לית ליה דרכי
 שעת, ואסור להפיל עד
 שינוי מאילו, ע"כ. והוא
 מוסר הנה, לנהל למאן
 דאמר אעטרי עני אסור
 לערוד ומאן דאמר כל שאינו
 מנלה מוסר לערוד. ונראה
 הטובה דהנה זה חזון דקוס
 ועשה ע"ק משכ ואל תעשה,
 ולכך נראה דהנה א'

א בניו הקטנים. עיין בשל"ה [סוף עניי תפלה ד"ה אסור לטון שקורה
 תגר על המציאים ילדים לציית הכנסת כו', עיין שם שדרכיו נכונים:
ב במקום שיש דבר. כגון במקום שיש שער חדש שמריח:
ג בשעה וכו'. כגון הנח מן הדרך: **ד** במשוי. פירוש, אע"פ
 שאומרה נלשון חמונים, אם אינו
 מחשב כמו שצריך דבר וצא לנפש
 מלפני המלך אלא שמחפלו מפני
 התינוץ ללחם ידי חובנו, זה אינו נכון:
צמ א כדי רביעית. עיין
 סימן [קנ"ח] [קנ"ח] א'
 סעיף ל"ח דדוקא כשמתאו צמח
 אחת. כתב סמ"ק סימן קל"ג יין
 שנמוך הסעודה אינו משכר. ועיין
 סימן תע"ג סעיף ג' דיש אומרים
 דגם שלפני המזון אינו משכר.
 ובהנה סמ"ק [שם אורח חיים] א' אס סעד
 סעודה שמה כגון סעודת יום
 טוב, אע"פ שלא שמה אלא בסעודה
 אין להורות: **ב** תפלתו
 תועבה. והיו כאלו עובד סעודה
 אלילים (גמרא זרכות ריש פרק ה'
 לא, ב). ואם אינו מחפלו בשעת
 שכרות ניצל מכל נרה (גמרא עירובין
 סה, ב):

ב ד' לא יתפלל ב במקום שיש דבר (ב) שמבטל
 בוונתו ולא ג בשעה (ב) המבטלת בוונתו
 ד' [ח] ועבשו אין אנו נוהרים בכל זה מפני שאין אנו מכוונים כל כך בתפלה:
 ג' ה' [ט] יתפלל דרך תחנונים (ד) ברש המבקש בפתח ובנחת ושלא תראה עליו ד במשוי
 ומבקש ליפטר ממנה:
 ד' ה' [י] התפלה היא במקום הקרבן (א) ולכך צריך ליהדר שתהא דוגמת הקרבן כבוונה
 ולא יערב בה מחשבה אחרת (ב) כמו מחשבה שפוסלת בקשרים (א) [י] ומעומד
 [י] דומיא דעבודה (ט) וקביעות מקום (ט) כמו הקרבנות שכל אחד קבוע מקומו
 לשחיטתו ומתן דמיו (ב) א' [י] ושלח יחזיק דבר בינו (ה) לקיר [י] דומיא דקרבן שחציצה
 פוסלת בינו לבלי י: ו' [י] וראוי שיהיו לו מלבושים נאים מיוחדים לתפלה כגון [י] בגדי
 כהונה אלא שאין כל אדם יכול לבובו על זה ומכל מקום טוב הוא שיחיו לו מכנסים
 מיוחדים לתפלה משום נקיות:
 ד' א' אל יחשוב ראוי הוא שיעשה הקדוש ברוך הוא בקשתו כיון שכיוונתי בתפילתי
 כי אדרבה זה מוכיר עונותיו של אדם [שעל ידי כך מפשפשין במעשיו לומר בטוח
 הוא בזכותו] אלא יחשוב שיעשה הקדוש ברוך הוא בקשתו כחסדו ויאמר בלבו מי
 אני דל ונבזה כא לבקש מאת מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא אם לא מרוב
 חסדיו שהוא מתנהג בהם עם בריותיו:

סימן צמ
 דין שתוי ושכור לתפלה. וכו' ג' סעיפים:
א א שתה יין א [א] כדי (א) רביעית אל יתפלל עד שיסיר יינו ואם שתה יותר אם
 הוא י יכול לדבר לפני המלך אם התפלל תפלה ואם אינו יכול לדבר לפני
 המלך אם התפלל ב תפלתו (ב) תועבה [ב] וצריך להזור ולהתפלל בשיסיר יינו מעליו
 רגליו כשעור ג' הנה כמו חליצה דריפסה אפילו בכל שהוא. ואין להקשות הא לעיל [טור סימן ז] נתן טעם לאסור בגבוה ג' משום שאין
 גבוה לפני המקום שנאמר [הה"ל קל, א] ממעמקים קראתיך, י"ל דרבינו הטור לא נכתוב כאן אלא ללמוד דיני תפלה מדיני עבודה,
 ולטעם זה השיב כל מיני דשויס, על כן חשב גם דבר זה מענין חליצה שזוין, אע"פ שיש לזה טעם נלאו הני, כן נראה לי
 נכון. אצל מעולם לא עלתה על דעת רבינו הטור לאסור לעמוד על פחות מג' טפחים, אפילו למצוה מן המוצאת:

צב (א) מ"ז סק"א ככהנים. שהיו מהלכים בכבש עקב נזל גודל. והקשה ב"י [סימן זה שם] למה מביא זאת. הא קיימא לן בש"ס דיקן [נכנסו, ג] כמלאכים, דהיינו זה

צב (א) מ"ז סק"א ככהנים. שהיו מהלכים בכבש עקב נזל גודל. והקשה ב"י [סימן זה שם] למה מביא זאת. הא קיימא לן בש"ס דיקן [נכנסו, ג] כמלאכים, דהיינו זה

סימון שלי"ג

74 שאלה - אי היין שחייב אדם לשותות (עד דלא ידע) היינו בתוך הסעודה או דילמא לא.

תשובה - שפיר דמי שישתה שלא בשעת סעודתו. הנה הטעם

דחייב אדם לבסומי בפוריא כ' בשלה"ק ובא"ר ובש"א משום דרוב הנסים דפורים נעשו ע"י משתה היין (כדכתיב כטוב לב המלך ביין, וכן מפלת המן הי" ע"י משתה היין שעשתה אסתר, וכן במגילה כתיב משתה ושמחה) אמנם ברש"י על המגילה (עה"פ אל המשתה אשר עשתה אסתר) פ"י דכל סעודה נקראת משתה על שם היין ששותין בתוכה שהוא העיקר (וכן הביא בס' חרות השם ממצות סעודת נישואין דגמרינן מלבן דכ' ויאסף לבן את כל אנשי המקום ויעש משתה וכדפי' בתרגום יונתן שם), והנה לשון הרמב"ם (פ"ב מהל' מגילה ה"ט"ו) כיצד חובת סעודת זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה (כפי אשר תמצא ידו) ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרותו וכו' עכ"ל, משמע מלשונו שהוא מחובת הסעודה, וכ"מ מלשון הטור רס"י תרצ"ה שמצוה להרבות בסעודת פורים וצריך שישתכר וכו' (ודין דחיוב לבסומי נשנה בין דיני סעודת פורים, מיהו בשו"ע נשנה בשני סעיפים מיוחדים), וכן משמע מתוס' מעשה רב (אות ע') שכ' שהגר"א ישב על שולחנו כל היום ואכל ושחה הרבה למאוד לקיים חיוב עד דלא ידע וכו' (ולעת ערב בידך ברהמ"ז...), וכן מלשון ס' צדה לדרך (מאמר ד' כלל ז' פ"ד) שמצוה להרבות בסעודת פורים

ולהתבשם ביין בענין שירגיש בעצמו שישתה יותר משאר ימים עד שיטעם לומר ולהפך ברוך מרדכי ארור המן וכו' משמע נמי שהיינו בתוך הסעודה, וכ"כ הכף החיים (סי' תרצ"ה סקט"ז) שבתוך הסעודה ישתה, וכן מובא מהגר"י מבריסק ז"ל מדיוק לשון רמב"ם הנ"ל.

מיהו י"ל דהרמב"ם והטור כתבו סדר הדברים (והקדים הסעודה שאם יקדים לשותות וירדם בשכרותו עלול להתבטל לגמרי ממצות סעודת היום) [ואף שדעת הרמב"ם שבשבת דעלמא יש להקפיד שיקבע לשותות יין בתוך סעודותיו, וכן לגבי יו"ט יוצא מדברי שו"ע הרב (סי' תקכ"ט ס"ד) שמצוה שישתה יין בתוך הסעודה, יש לומר דשם לאו מצד מצות שמחה קאמרו, רק משום כבוד הסעודה, שסעודת שבת ויו"ט מכלל מצות עונג (שנלמד מקרא דכתיב וקראת לשבת "עונג" לקדוש ה' יו"ט) מכובד והמצוה שהסעודה יהיה בדרך עונג) אלא ששוב יתכן שיוצא בהאי שתיה גם מצות שמחת החג, משא"כ גבי פורים לא מציינו שניבעיא שהסעודה יהיה בדרך עונג, על כן י"ל דשפיר מקיים מצות "משתה - לבסומי" שלא בשעת הסעודה.]

ואדרבה יש מקום לומר שיש להקפיד דייקא לשותות שלא בשעת הסעודה, והוא לפי מה שמביא המג"א (סי' צ"ט סק"א) מס' הסמ"ק דיין שבתוך הסעודה אינו משכר, וא"כ להפוסקים דמצות "לבסומי" היינו "שישתכר" א"כ בעינן שישתה (גם) שלא בשעת סעודתו, דאילו בשתייה שבשעת סעודתו ממילא

לא ישתכר, וע' בס' יסוד ושורש העבודה שלכתחלה ישתה לאחר ברהמ"ז (פ"י כדי שיכרך ברהמ"ז כשאינו שתוי) וע' בס' שארית יעקב (ע' נ"ט).

וכן נהגו הגה"ק מרן בעל דברי חיים ז"ל והגה"ק בעל ייטב לב ז"ל לשותות יין לאחר הסעודה (והיה נקרא משתה היין) עשו"ת מקדשי השם (ח"ב סי' מ"ב).

ובשו"ת התעוררות תשובה (ח"א סי' ו') כ' לחלק "דלבסומי" חייב בתוך הסעודה, אבל "להשתכר" כשכרותו של לוט זה דוקא לאחר הסעודה.

***

סימון שלי"ד

שאלה - אי גם נשים יש להם לשותות יין (ולקיים מצות לבסומי).

תשובה - ח"ו (שעלול להביא מכשולות וקלקולים).

ונראה שזה מדויק בלשון חז"ל חייב "איניש" לבסומי בפוריא וכו', איניש דייקא ולא אשה, וראיתי בס' מחזור וויטרי (ח"ב סי' תס"ה, ע' 584) שמעתיק 'פיוט' שנחקן לומר במעריב של ליל פורים ז"ל פורים יין אשר הוקם לשמוח פני אישים - יבא ויגל פני אנשים 'ונשים' עכ"ל, מיהו יש לומר שכונתו שע"י שאנשים ישתכרו והנשים יראו אותם שיכורים ומטורפים אז יבוא שמחה על 'פני' הנשים, אבל לא שהן עצמן יהיו שיכורים ח"ו, וע' היטב בהסוגיא במס' כתובות (דף סה.) שאין פוסקין יין לנשים,

ש"ו מקדש ישראל

הג"ח ר' ישראל פוז בארצות א"י

הצעות דזוקאווילא

לא ישתכר, וע' בס' יסוד ושורש העבודה שלכתחלה ישתה לאחר ברהמ"ז (פי' כדי שיברך ברהמ"ז כשאינו שתוי) וע' בס' שארית יעקב (ע' נ"ט).

וכן נהגו הגה"ק מרן בעל דברי חיים ז"ל והגה"ק בעל ייטב לב ז"ל לשתות יין לאחר הסעודה (והיה נקרא משתה היין) עשו"ת מקדשי השם (ח"ב סי' מ"ב).

ובשו"ת התעוררות תשובה (ח"א סי' ו') כ' לחלק "דלכסומי" חייב בתוך הסעודה, אבל "להשתכר" כשכרותו של לוט זה דוקא לאחר הסעודה.

***

סימן של"ד

שאלה - אי גם נשים יש להם לשתות יין (ולקיים מצות לבסומי).

תשובה - ח"ו (שעלול להביא מכשולות וקלקולים).

ונראה שזה מדויק בלשון חז"ל חייב "איניש" לבסומי בפוריא וכו', איניש דייקא ולא אשה, וראיתי בס' מחזור וויטרי (ח"ב סי' תס"ה, ע' 584) שמעתיק 'פיוט' שנתקן לומר כמעריב של ליל פורים וז"ל פורים יין אשר הוקם לשמוח פני אישים - יבא ויגל פני אנשים "ונשים" עכ"ל, מיהו יש לומר שכוונתו שע"י שאנשים ישתכרו והנשים יראו אותם שיכורים ומטורפים או יבוא שמחה על 'פני' הנשים, אבל לא שהן עצמן יהיו שיכורים ח"ו, וע' היטב בהסוגיא במס' כתובות (דף סה.) שאין פוסקין יין לנשים,

והגם שיוצא שם דפוסקים לאשה למזונותיה מעט יין, היינו דוקא במקום שמנהג הנשים לשתות מעט יין (וכדנפסק בשו"ע אה"ע (סי' ע' ס"ג לענין חובת מזונות אשה) אבל אצלנו בעלמא אין המנהג שנשים ישתו יין כלל (ועיי"ש שיין מרגיל התאוה) וכל שכן שלא בפני בעלה, וע' שעה"צ (סי' קצ"ט סק"ו) דגנאי לאשה שתשתה כוס יין, ואף את"ל דמעט יין מותרת לשתות מ"מ הלא בפורים תכלית השתיה כדי להביא את האדם לבסומי ולידי שכרות וזה אסור לאשה (בהדי אנשים), אבל ראיתי בס' ארחות רבינו (ח"ג עניני פורים אות צ"ז) משם בעל קהלות יעקב ז"ל שגם נשים ישתו קצת יין, ולענ"ד כנ"ל (ואפשר שאף הוא לא קאמר אלא בשתיה מועטת שבודאי לא יביאה לידי שכרות או להיות בגילופין), ומה"ט לגבי מצות שמחת יו"ט בנשים לא נאמר להשקותם יין, אלא לקנות להם בגדי צבעונין, שוב ראיתי תשו' כת"י בעל שו"ת שבט הלוי דאין שום שאלה דלא שייך חיוב זה לנשים, וכ"כ בס' משנת יעקב (סוס"י תרצ"ו) ובס' מועדים וזמנים (ח"ב סי' ק"צ) ובשו"ת רבבות אפרים (ח"א סי' קפ"א)..

***

סימן של"ה

שאלה - מי שאין בדעתו לשתות עד שיגיע לכלל עד דלא ידע (על סמך א' מהתירים הנ"ל) אי חיוב או מצוה עליו לשתות עכ"פ מעט יין, ומה השיעור.

→ דע"י שמחה של מצוה יומשך עליו אור גדול

ה. חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מדרכי. וכבר אמרנו פי' שונים, ולענינינו יאמר כך דהנה כתיב (משלי י' ז') זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב. ואחז"ל (יומא ל"ח ע"ב) תעלה רקבון בשמם שלא יזכרו ולא יעלו על לב לעולם, כי הקורא בשמם מעורר הטומאה ממקורה וממשיכה על עצמו, ולכן כתיב באבי אבות הטומאה היא ע"ז (ושם אלהים אחרים לא תזכירו) לא ישמע על פיך, כי מוליד שקר בנפשו. ומזה הטעם נצטוונו מחה תמחה את זכר עמלק אפילו שבעצים ושבאבנים שלא יזכר שמו עוד כי יהיה למכשול מזכיר עון. וההפך בהזכר שם צדיק יעורר שרשו העליון ויקנה שלימות בנפש הזוכרו, לכן זכר צדיק לברכה. אמנם נ"ל הזוכה יכול לזכור שמו של רשע על הקללה לעקרו מן העולם כאשר שמעתי מאמ"ו נ"י בעל המחבר ספר הפלאה אסור להסתכל פני רשע כי ילקוט מטומאתו אשר נקוט בפניו ויטמא נפשו, אך הזוכה יסתכל בו ויעשהו גל של עצמות. ה"נ בענין הזכירה כנ"ל. וידוע כי להמשיך רוח הקודש בנפשו לברך איש לפי מהללו או להכות נפש אשר הוא רץ למות יצטרך שמחת מצוה ונפש שומחת בה' כשתית יינו ואכילת מטעמי יצחק ע"ה לברך את יעקב.

ונבוא אל המכוון, דידוע דכתיב (בראשית כ"ה כ"ג) ולאום מלאום יאמץ, לכן נפילת עשו וקימת יעקב הכל חד, והאומר

יחננו, ועיי' מ"ש לעיל בפ' וישלח. הנה כי כן ראוי הוא שהמשליך יהבו על ה' ועוסק בתורה ותפלה ואינו מתעסק בעה"ז כלל, מ"מ שלוחי ההשגחה האלה הממונים על העה"ז המה ישמשהו ויספיקו לו כל צרכיו. וכן מצינו בימי חכמי הש"ס שהיה להם שדים משמשים אותם ושלמה המלך יזכיר. אך מ"מ הא קיי"ל (מו"ק כ"ח ע"א) מזונא במזלא תליא מילתא לא בזכותא, לכן הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם (ברכות ל"ה ע"ב). וע"כ צריך הוא לעשות לעה"ז ג"כ ולא לכל אדם מתרחיש ניסא אלא ששכרו שמור ונגוז לעה"ב. וזהו שהראה לו בחכמתו דארעא ורקיעא נשקי אהרדי כנ"ל, שהכל א' וממקום קדוש יתהלכו ההולכים על הארץ המה השדים וכת דדהו עם השמים ממעל. ע"כ חשב רבב"ח בנפשו א"כ שהכל א' אניח סלתי בכותא דרקיעא פי' רש"י סל לחם, פי' שאניח ואעזוב משא ומתן שלי עליו ואעסוק בתפלה ותורה והדומה כיון שהכל א'. אמנם אדמצילנא לא אשכתייה והיה מסוגף ברעב מיוסר בכבלי עוני אמר איכא גנבי הכא שמקפחין שכרו, א"ל גלגלא דרקיעא הדר שזהו תלוי בגלגל המזונות נטר עד למחר הכא, יש מחר לאחר זמן העה"ב ומשכחת ששכרך גנוז לעולם שכלו טוב.

הנה כי כן הוכן לזה ימי משתה ושמחה להתבונן בשמחת משתה מ"מ הקב"ה ויפנה מחשבותיו כ"כ למעלה מעלה עד דלא ידע מה בין ארור המן מקום משכן הקליפות לברוך מדרכי מקום הקדושה כי הכל א' כנ"ל. דרושים ואגדות לז' אדר עמ' ר"ה

אין
אין
אין
מלאו
ירצא
דוחיו
עשיו
א.
הוא
מלך
יקים
ברים
מלך
ציווי
טושה
ז כל
ד"ז
לשם
בין
נים
לוא
א
הוא
זנה
זהו
היא
טר
ובך
מה
תי
קים

ספר תרגום סוסי
מחזיק
פרי"ם ז' אצו - ז' פנסיא
מכון תרגום סוסי ירושלים
מבצור גוסאן צו"ה

ברוך מרדכי כאלו אמר ארור המן וכן בהיפך, כי בארירותו של המן נתברך מרדכי ממילא. מ"מ הבדל רב ביניהם כי הזוכר צדיק לברכה לא יפסיד כ"א ירויח ע"י זכרון שמו, והזוכר רשע לקללו מפסיד ע"י זכירתו כנ"ל, ע"כ אמר חייב אינש לבסומי בפוריא במשתה יין הטוב לכבוד שם הגדול עד שיומשך עליו אור הגדול ע"י שמחה של מצוה עד שלא יהיה הפרש בין אומרו ארור המן לאומרו ברוך מרדכי, כי יכול לפעול ע"י שמחת מצותו כפעולת יצחק הנ"ל.

דרושים ואגרות לז' אדר עמ' רנ"ו

הפגת פחד שעבוד מלכויות המונע ההשגות

1. במגלה ר"פ הקורא עומד (כ"א ע"ב) פליגי אמוראי אי מברכינן בא"י הנפרע לעמו מכל צריהם, או אי לימא בא"י האל המושיע, ומסיק רב פפא הלכך נמרינהו לתרוויהו. ולפע"ד טעם פלוגתתם כדאיתא ר"פ הספינה (ב"ב ע"ה ע"א) דפליגי תרי מלאכי ברקיעא ומנו מיכאל וגבריאל ותרי אמוראי בארעא כהאי קרא (ישעי' נ"ד י"ב) ושמתי כדכד שמשותיך, מר אמר שוהם ומר אמר ישפה, ואמר הקב"ה להוי כדין וכדין, שנאמר ושמתי כדכד ע"ש.

ולחבין זה נראה לפע"ד, דהנה המונעים ההשגה אמיתות הם ב', א' שאור שבעיסה שהוא מסך מבדיל להשיג אמיתות המושכלות, ושיעבוד מלכויות, שאפילו לא היה כלל שום שאור שבעיסה, מ"מ כשאין לבו של אדם פנוי ושמח וטוב לב הוא מעוכב ממילא מהשיג האמת. והנה לעתיד

לבא כשהקב"ה יסיר לב האבן, י"ל ע"י הסרת שבט עול סבל המלכויות מאתנו יוסר זה, ושאור שבעיסה כדקאי קאי, או בהיפוך.

וי"ל דעל דרך מליצה אמרו חז"ל (מגילה ז' ע"ב) חייב [איניש] לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. דהנה לכאורה טוב יותר הסרת שבט מלכויות מהסרת רוע שאור, דע"י הסרת העצב והטורדים המונעים יתבטל ממילא הקליפה והנחש, משא"כ בהיפוך אם לא יהיה יצה"ר מצוי בינינו, מ"מ אי אפשר להשיג אם אין הלב פנוי משיעבוד מלכויות. והנה יין נברא למרי לב לפכוחי פחדא, ישתה וישכח רישו (משלי ל"א ו'). וא"ש דהנה ארור המן הוא כינוי לביטול הנחש והקליפה, וברוך מרדכי הוא כינוי לממשלת ישראל על העמים, וכשישתה וישכח רישו לא יהיה ביניהם ולא כלום, שהרי לבו בלא"ה שמח וטוב לב וק"ל.

ובהא פליגי הני אמוראי, אי לברך הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם, דהיינו על מפלת השונאים, או האל המושיע על הרמת קרן ישראל, ומסיק דנמרינהו לתרוויהו, דכולהו איתנהו, גדולת מרדכי ושפלות עמלק, אע"ג דתרוויהו לא היה בשלימות עדיין עד לעתיד לבא במהרה בימינו אמן - ובהא פליגי הני מלאכי ברקיע אגאולה המקווה, בהקדים דשוהם מסוגל לחן, ומשו"ה היה יוסף תקוק עליו באפוד, שהיה בעל חן והוא מגביה בעליו כיוסף במצרים וכה"ג, והוא מרמז על הסרת שיעבוד מלכויות משכמנו, ואידך ס"ל שמשותינו

יהיו מישפה המסוגל ל מזל מאדים ושרו מהעו שבעיסה, ומפני כן הוא שמשוגל להכרית זרעו ש קל"ד א' בדרוש לז' אדר תקס קדי' וכו'). ועל זה אמר לתרוויהו, נהוי כדין וכדי ע"ה י"א) וכל קדני רש ישפה, תרוממנה קרנות ו ותחזנה עינינו בשובך לצ דרשות ל

להשכיח צרת

ז. על כן היהודים הפרזי הפרזות וגו' (אסתר היושבים בערי הפרזות, שמחה למשתה ובשאר משהתה לשמחה. ועוד כאן (פסוק כ"ב) לא כתיב יו"ה ע"ב) אמרינן לא קבילו דהנה השביתה ממלאכה האדם ממילא לשמחה, וע משתה לשמחת לבו, וכן י"ג) אם תשיב משבת ר ביום קדשי וגו', אז ממי ונמצא ע"י שעשו יו"ו השמחה למשתה, וההיפ ושביתה וכל אחד טר לשמוח כי אם ע"י מש רישו. ולהיות כי לא ז שונאינו ואכתי עבדי את י"ד ע"א) ולשמחה מה זו חרבה, ע"כ לזכר זאת מו